

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΕΤΟΣ ΜΖ'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΙΟΥΛΙΟΥ 1998

ΑΡΙΘ. 12

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευαγγελίου Δ. Θεοδώρου, Μνήμη τοῦ ἁγίου νεομάρτυρος Μιχαήλ Πακνανᾶ τοῦ Ἀθηναίου. — Ἐπισκ. Ἀχελώου Εὐθυμίου, Β' «Ἡ Καινὴ Ἱερωσύνη». — Ἰω. Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Πρεσβυτ. Γερασίμου Ζαμπέλη, Ναρκωτικά: τὸ μεγάλο πρόβλημα τῆς ἐποχῆς μας. — Ἀλεξ. Μ. Σταυρόπουλου, Ὁ Θεὸς στὴν πόλη. — Πόπης Χαλκιᾶ - Στεφάνου, Ἡ Νέα Μονὴ τῆς Χίου. — Φς, Τὸ βιβλίο. — Νικ. Κ. Δρατσέλλα, Ἡ ἹΕ' Κατήχησις πρὸς φωτιζομένους τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἱεροσολύμων. — Μ. Μελ., Ἐπίκαιρα.

«ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ»

Δεκαπενθήμερο Περιοδικό

Ἰω. Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήναι
Τηλ. καὶ Fax 7218308

Ἐκδότης - Διευθνήτης
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Ὁμότ. Καθηγ. Παν/μίου Ἀθηνῶν

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου
τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

Προϊστάμενος
Σωκρ. Μαυρογόνατος. Τηλ. 72.10.734.

Μνήμη τοῦ ἁγίου νεομάρτυρος Μιχαήλ Πακνανᾶ τοῦ Ἀθηναίου

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Τὴν 9η Ἰουλίου ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὴ μνήμη τοῦ ἁγίου νεομάρτυρος Μιχαήλ Πακνανᾶ τοῦ Ἀθηναίου, ὁ ὁποῖος ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατο τὸ 1771 κοντὰ στὸ ναὸ τοῦ Ὀλυμπίου Διός. Θανατώθηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους, διότι ἔδειξεν ἀξιοθαύμαστη συνειδητὴ ἀφοσίωσι καὶ προσήλωσι στὴν χριστιανικὴ πίστι. Ὁ ἀείμνηστος ἐρευνητῆς καὶ ἀκαδημαϊκὸς Δημ. Γρ. Καμπούρογλου στὸ γνωστὸ ἔργο του «Ἱστορία τῶν Ἀθηναίων» (τόμ. Α', σσ. 149-150 καὶ 175-176) διηγεῖται τὰ σχετικὰ περιστατικά, τὰ ὁποῖα ἐξιστόρησαν στὴ συνέχεια καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ὅπως λ.χ. ὁ ἀείμνηστος ποιητῆς καὶ λογοτέχνης Ἀλέξανδρος Γκιάλας στὴ μελέτη του «Οἱ Νεομάρτυρες» (περ. «Ἀκτίνες», Πάσχα 1943, σσ. 128-133).

Συμφώνως πρὸς τὶς ἱστορικὲς αὐτὲς διηγήσεις, ὁ κηπουρὸς Μιχάλης Πακνανᾶς μίαν ἡμέρα ἐπέστρεφε στὴν πόλι τῶν Ἀθηνῶν ἐκ τῶν ἀγρῶν, ὅπου ἐργαζόταν. Ξαφνικὰ ἐπιτέθηκαν ἐναντίον του μερικοὶ Τούρκοι, τὸν συνέλαβαν καὶ μὲ ψευδῆ κατηγορία τὸν ἔρριψαν στὴ φυλακὴ. Τριάντα ἡμέρες τὸν βασάνισαν ἐκεῖ σκληρά, ζητώντας ἀπὸ αὐτὸν νὰ ἀρνηθῆ τὴν χριστιανικὴ πίστι. «Μὰ ὁ Μιχάλης ὁ κηπουρὸς εἶχε ψυχὴ παλληκαρίσια καὶ πίστι τόσο ζωντανή, ποὺ προτιμοῦσε νὰ πεθάνη παρὰ νὰ τὴν ἀρνηθῆ. Στὶς τριάντα μέρες ὁ Καλοπασᾶς εἶπε νὰ τὸν θανατώσουν. Ὁ Μιχάλης δὲν δειλίασε καθόλου. Τράβηξε πρόθυμα γιὰ τὸν τόπο τοῦ μαρτυρίου. Στὸ δρόμο ποὺ πήγαινε, ὅταν ἀπαντοῦσε χριστιανούς, τοὺς φώναζε: Συγχωρέσετέ με ἀδελφοί, κι ὁ Θεὸς νὰ σᾶς συγχωρέση. Φθάνοντας στὸν ὠρισμένο τόπο, γονάτισε χωρὶς φόβο κι ἔσκυψε τὸ κεφάλι, προσμένοντας “μετὰ χαρᾶς τὸν θάνατον ὡς ζωὴν”. Ὁ δήμιος τὸν χτύπησε λίγο στὸ λαιμὸ, γιὰ νὰ τὸν κάμη νὰ δειλιάσῃ καὶ ν' ἀρνηθῆ τὸν Χριστό. “Χτύπα διὰ τὴν πίστιν!”, ἐφώνασε τότε ὁ Μιχάλης θαρρετά. Καὶ πάλιν ὁ δήμιος τὸν ἔκοψε λίγο μὲ τὸ μαχαίρι, γιὰ νὰ πονέσῃ καὶ νὰ φοβηθῆ. “Χτύπα διὰ τὴν πίστιν”, ἐφώνασε πάλι δευτέρη φορὰ πιὸ δυνατὰ ὁ Μιχάλης. Καὶ τὸ αἷμά του σὲ λίγες

Β' Η ΚΑΙΝΗ ΙΕΡΩΣΥΝΗ*

Του Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Ἡ ἐπικρατοῦσα σήμερα ἀντίληψη γιὰ τὴν ἄσκησι τῆς ἱερατικῆς λειτουργίας, ταυτίζεται ἀποκλειστικὰ μὲ τὸν ἱερὸ χρόνον (Κυριακή, ἑορτὴ) καὶ τὸν ἱερὸ τόπον τοῦ ναοῦ⁴. Οἱ ἱερεῖς σήμερα παραμένουν ἀκίνητοι, τελώντας τὰ τῆς λατρείας καὶ τὰ ἱερὰ μυστήρια στὸ ναὸ καὶ διεκπεραιώνοντας τὴ γραμματειακὴ ἐργασία τῆς ἐνορίας μέσα στὸ Γραφεῖο τοῦ Ναοῦ. Οἱ ἱερεῖς, ὅμως, μποροῦν καὶ πρέπει νὰ ὑπερβοῦν τὴν ἀκίνησι καὶ στατικότητα, τὴν ἀποκλειστικὴ δηλαδὴ ἄσκησι τῆς ἱερωσύνης μέσα στὰ στενὰ πλαίσια τοῦ ναοῦ.

Πρῶτον, μὲ τὴν πρόσληψι ἑνὸς λαϊκοῦ Γραμματέως ποὺ θὰ διεκπεραιώνει τὴ γραμματειακὴ ἐργασία τοῦ ναοῦ καὶ δεῦτερον, μὲ τὴν κατάτμησι τῆς ἐνορίας σὲ τομεῖς, ὅπου ἡ ἐνορία εἶναι πολὺ μεγάλη, ὅπως λ.χ. εἶναι ὅλες σχεδὸν οἱ ἐνορίες τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Πρωτεύουσας, τῆς Θεσσαλονίκης καὶ γενικὰ τῶν μεγάλων ἀστικῶν κέντρων. Κάθε ἱερεὺς, ἀναλαμβάνοντας ἕνα συγκεκριμένον τομέα τῆς ἐνορίας, μὲ ἕκα-

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 149 τοῦ ὑπ' ἀρ. 10 τεύχους.

στιγμὲς πορφύρωνε τὴ χλόη, ποὺ φύτρωνε στὰ ἐρείπια τοῦ ἀρχαίου ναοῦ» (Ἄ. Ι. Γ[κιάλ], ἐνθ' ἀνωτ., σ. 128).

Ἔτσι καὶ ὁ Μιχάλης Πακνανᾶς προστέθηκε στὶς τάξεις τῶν νεομαρτύρων, ποὺ μὲ τὸ αἷμά τους, τὸ ὁποῖο πρόσφεραν ὡς σπουδὴν στὸν Χριστό, πότισαν τὸ νεοελληνικὸ χριστιανικὸ δένδρον. Γιὰ ὅλους αὐτούς, ποὺ σχημάτισαν «νέφος μαρτύρων» (Ἐβρ. ἰβ' 1), ἔγραψε χαρακτηριστικῶς ὁ Σπυρίδων Τρικούπης: «Ἐν μέσῳ τῶν δεσμῶν καὶ τῶν βασάνων, κατέμπροσθεν τῆς ἐπονειδίστου ἀγχόνης καὶ ὑπὸ τὴν ἀνθρωποκτόνον ἀξίνην, πολλοὶ ἐξ αὐτῶν παρωρμῶντο ν' ἀρνηθῶσι τὸν Χριστόν, πρὸς διαφύλαξιν τῆς ζωῆς καὶ ἀπόλαυσιν πολλῶν ἄλλων ἐπιγείων ἀγαθῶν, ἀλλ' ὅλοι μέχρις ἑνὸς προετίμησαν τὰς βασάνους καὶ τὸν θάνατον» (Σ. Τρικούπη, Ἱστορία τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως, τόμ. Α', Ἀθήνα 31888, σ. 75).

τοντάδες καὶ χιλιάδες ἐνορίτες σημειωτέον, θὰ μπορεῖ νὰ ἀσκεῖ τὴν ἱερωσύνην του καὶ ἐκτὸς τοῦ ναοῦ.

2. Ὑπέρβασι τῆς χρονικότητος: Ἡ ὑπέρβασι ὅμως τῆς τοπικότητος συνδέεται ἄμεσα καὶ μὲ τὴν ἀντίστοιχη ὑπέρβασι τῆς χρονικότητος.

Εἶναι γεγονός, ὅτι οἱ τελετουργικὲς ὑποχρεώσεις τῶν ὀρθόδοξων ἱερέων εἶναι **πᾶρα πολλὰς** καὶ ἐξαντλοῦν σχεδὸν στὸ ἕπακρον ἀφενὸς τὶς φυσικὰς (σωματικὰς) δυνατότητες τῶν ἱερέων, καὶ ἀφετέρου τὰ καθιερωμένα χρονικὰ πλαίσια ἐργασίας.

Ἀπὸ τὸ ἄλλο ὅμως μέρος, ἡ ἐξάντλησι ὅλων τῶν φυσικῶν δυνατοτήτων καὶ ὀλόκληρου τοῦ διαθέσιμου χρόνου στὶς τελετουργικὰς ὑποχρεώσεις, καθιστᾷ στὴν οὐσίαν **σχεδὸν ἀδύνατη** τὴν ἄσκησι τῆς ἱερατικῆς λειτουργίας ἐκτὸς τοῦ ναοῦ. Ἔτσι, οἱ ὀρθόδοξοι ἱερεῖς περιορίζονται, ἐκ τῶν πραγμάτων, ἐντὸς τοῦ ναοῦ, μὲ φανερὴ καὶ αἰσθητὴ τὴν ἀπουσίαν τους ἀπὸ τὴν καθημερινὴν ζωὴν καὶ ἀπὸ τοὺς τόπους κατοικίας καὶ ἐργασίας τῶν ἐνοριτῶν. Βέβαια, στὶς ἐνορίες τῆς ὑπαίθρου, τὸ πρόβλημα αὐτὸ δὲν εἶναι τόσο μεγάλο, λόγῳ τοῦ ὅτι ἡ ἀνθρώπινη κοινότητα βρίσκεται ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς «ἀνθρώπινης κλίμακας» καὶ ἡ παρουσία, ἐπομένως, τοῦ μοναδικοῦ συνήθως ἱερέως εἶναι καθημερινὴ καὶ ἀποφασιστικὴ. Τὸ πρόβλημα τῆς παρουσίας τοῦ ἱερέως ἔγινε καὶ εἶναι ὀξύτατο στὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα, λόγῳ κυρίως τῆς πληθυσματικῆς συμφορήσεως τῶν ἀντιστοίχων ἀστικῶν ἐνοριῶν.

Ἡ ποιμαντικὴ πάντως ἀποψι εἶναι ὅτι ἡ ἱερατικὴ ὑπηρεσία τῶν ἱερέων, ὅπου αὐτοὶ εἶναι περισσότεροι ἀπὸ δύο, στὶς ἀστικὰς κυρίως ἐνορίες, πρέπει νὰ **ἐναλλάσσεται** μεταξὺ τελετουργίας ἐντὸς τοῦ ναοῦ καὶ ποιμαντικῆς ἐργασίας, ἐκτὸς τοῦ ναοῦ.

3. Ὑπέρβασι τῆς τυπικότητος: Οἱ ἱερεῖς Ἀκολουθίας τῆς Ἐκκλησίας περιέχουν βέβαια προσευχὰς καὶ ἕμνους, τὰ ἱερὰ μυστήρια καὶ ἰδίως τὴν Εὐχαριστιακὴν θ. Λειτουργίαν. Ὡστόσο, οἱ ἱερεῖς Ἀκολουθίας, δὲν παύουν νὰ εἶναι καὶ τελετουργοὶ καὶ νὰ διέπονται ἀπὸ ἕνα Τυπικόν, ἀπὸ μιὰ πρακτικὴν δηλαδὴ διαδικασίαν, ποὺ ἀπο-

τελείται από πολλά επί μέρους στοιχεία, όπως χρήση ιερών σκευών, κινήσεις του σώματος, ιδίως των χειρών, έμμελη άπαγγελία και μουσική απόδοση ύμνων κ.λπ.

Όλα αυτά τα τεχνικά και πρακτικά στοιχεία ένδεχεται να συγκεντρώνουν την αποκλειστική προσοχή του ιερέα. Να προσέχει δηλαδή ο ιερέας μόνο τα πρακτικά και τελετουργικά αυτά στοιχεία και να άδιαφορεί για την ουσία και το πνεύμα της καινής χριστιανικής λατρείας. Η αποκλειστική προσήλωση του ιερέα στα τελετουργικά στοιχεία προσδίδει και στη χριστιανική λατρεία ένα τυπικό χαρακτήρα και συντελεί ώστε οί πιστοί να παραμένουν ξένοι και άσχετοι προς τα τελούμενα.

Ός εκ τούτου, υπάρχει πάντα ο κίνδυνος και ο λειτουργός της καινής ιερωσύνης, ο χριστιανός ιερέας, να σχηματίσει την αντίληψη ότι ο ιερατικός του ρόλος περιορίζεται αποκλειστικά στο τελετουργικό μέρος, στο να «έπιτελεί τας λατρείας» (Έβρ. θ' 6), όπως και οί ιερείς της Λευιτικής ιερωσύνης και όπως οί ιερείς των έθνών. Στην περίπτωση αυτή, δίδεται άφορμή να ισχυρίζονται μερικοί επικριτές ότι και η χριστιανική λατρεία δεν διαφέρει από τις τελετουργίες των αρχαίων μη χριστιανικών λαών⁵.

Ο ιερέας, λοιπόν, καλείται να υποτάσσει όλα τα πρακτικά και τεχνικά στοιχεία στο πνεύμα και το σκοπό της καινής ιερωσύνης και λατρείας. Η τυπική τελετουργία δεν είναι αυτοσκοπός για τον χριστιανό ιερέα. Ο σκοπός είναι η κοινωνία των μελών της Έκκλησίας με την κεφαλή του σώματος, τον Χριστό.

Ο ιερέας δεν πρέπει, επίσης, να λησμονεί ότι προσφέρει τη θυσία εκ μέρους του λαού και ως εκπρόσωπος της ευχαριστιακής κοινότητας. Τα κείμενα, άλλωστε, της χριστιανικής λατρείας είναι συντεταγμένα στο πρώτο πληθυντικό πρόσωπο: «Σε ύμνούμεν, Σε εύλογοῦμεν...», «Έτι προσφερόμέν σοι την λογικὴν ταύτην και άναίμακτον λατρείαν και παρακαλοῦμέν σε και ίκετεύομεν...». Ποτέ ο ιερέας δεν διακρίνει το πρόσωπό του από το σώμα των πιστών. Μια μόνο εξαίρεση υπάρχει: όταν ο ιερέας ή ο άρχιερέας αναφέρεται στην προσωπική του άμαρτωλότητα και ζητάει το έλεος του Θεού γι' αυτή: «Σε τίνυν δυσωπῶ τὸν μόνον αγαθόν... μη άποστρέψης τὸ πρόσωπόν σου άπ' έμοῦ, μηδὲ άποδοκιμάσης με εκ παιδων σου»!

δ) Υπέρβαση του μηχανικού χαρακτήρα: Ο

όρθόδοξος τελετουργός ιερέας επαναλαμβάνει κάθε φορά τα ίδια λόγια και τις ίδιες κινήσεις. Ός εκ τούτου, ο κίνδυνος της έξοκειώσεως είναι πολύ όρατός. Ο χριστιανός ιερέας, δηλαδή, με την άροδο του χρόνου μπορεί να καταλήξει να άσκει την ιερατική του λειτουργία με μηχανικό και άψυχο τρόπο.

Χρειάζεται, επομένως, μεγάλη και συνειδητή προσπάθεια, εκ μέρους των όρθοδόξων ιερέων, ώστε να τελούν τις ιερές Άκολουθίες **κάθε φορά «μετά φόβου Θεού, πίστεως και αγάπης»**. Οί παλαιοί πνευματικοί, όταν έδιναν στους ύποψηφίους ιερείς την Κανονική Συμμαρτυρία για τη χειροτονία τους, τους έδιναν μαζί και την έξης βαθυστόχαστη συμβουλή και εύχή: «*Σου εύχομαι να τελείς κάθε φορά τη θ. Λειτουργία, όπως την πρώτη, μετά τη χειροτονία σου, και σαν να είναι η τελευταία της ζωής σου!*»⁶.

4. Εύρισκόμενος σε ένα κατάσταση, για να αγοράσω κάτι, ένας άλλος πελάτης προθυμοποιήθηκε να μου παραχωρήσει τη θέση του. Τότε ο καταστηματάρχης άντέδρασε, λέγοντας: «Μά δε βιάζεται ο παπούλης, γιατί σήμερα δεν υπάρχει λειτουργία!» Όταν, επίσης, ήμουν έφημέριος, θεώρησα χρέος μου να επισκεφθώ κάποιον άσθενη ένορήτη μου στο νοσοκομείο. Έκείνος, που ήταν και υιός ιερέας, με εύχαρίστησε, βέβαια, που τον επισκέφθηκα, ωστόσο μου είπε: «*Εγώ προτιμῶ να σᾶς βλέπω μόνο λειτουργόντα και όχι εδώ!*»

5. Κατά την πολύμηνη παραμονή μου στην Ν. Κορέα (1996), στα πλαίσια της λειτουργίας του Θεολογικού Σεμιναρίου της Σεούλ, είχα τη δυνατότητα να επισκεφθώ πολλούς βουδδιστικούς ναούς, σε ώρα λατρευτικών ακολουθιών. Ο τελετουργικός χαρακτήρας των ακολουθιών αυτών (παρουσία ιερέων με λειτουργικά άμφια, λατρευτικές κινήσεις, ύμνοι, προσευχές κ.λπ.) ήταν έμφανής, στοιχείο που τις έκανε να μοιάζουν πολύ με τις αντίστοιχες ιερές Άκολουθίες της χριστιανικής λατρείας, εκτός βέβαια από το μυστήριο της θ. Ευχαριστίας.

6. Μαζί όμως άς μη παραλείψουμε να αναφέρουμε τη φοβερή όντως λαϊκή παροιμία που εκφράζει, δυστυχώς, άρνητικές και όδυνηρές έμπειρίες του όρθοδόξου λαού: «Τόν πρώτο χρόνο, φοβάται ο παπάς τόν Θεό. Τόν άλλο χρόνο, φοβάται ο Θεός τόν παπά!»

**ΤΡΙΑΛΟΓΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΟΣ
(Του Π. Β. Πάσχου)**

1. ΕΡΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ
2. Η ΔΡΟΣΟΣ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ
3. Ο ΓΛΥΚΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ
μέ κείμενα - κηρύγματα όρθοδόξου πνευματικότητας.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΑΗ, Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο τεῦχος)

Ἄντιθέτως πρὸς τὶς ἡμέρες τῶν ἑορτῶν, κατὰ τὶς ὁποῖες ἔχουμε σύντμηση τῆς εὐχαριστιακῆς νηστείας, κατὰ τὶς ἡμέρες τῶν νηστειῶν ἡ εὐχαριστιακὴ νηστεία ἐπιμηκύνεται. Ἔτσι κατὰ τὶς καθημερινὲς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ἡ θεία κοινωνία εἶναι συνδεδεμένη ὄχι πιά μὲ τὸ λειτουργικὸ τέλος τῆς νήσιμης ἡμέρας, τὴν ἀκολουθία δηλαδὴ τῆς Θ' ὥρας, ἀλλὰ μὲ τὴν πρώτη ἀκολουθία τῆς ἐπομένης ἡμέρας, τὴν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ. Μετὰ ἀπὸ αὐτὴν ἀκολουθεῖ ἡ μόνη τράπεζα, τὸ δείπνο. Σὲ ἡμέρες δὲ ἀκόμη αὐστηροτέρας νηστείας, ὅπως εἶναι ἡ παραμονὴ τοῦ Πάσχα (τὸ Μέγα Σάββατο), ἡ παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων καὶ ἡ παραμονὴ τῶν Θεοφανείων, ἂν δὲν συμπίπτουν πρὸς Σάββατο ἢ Κυριακὴ, τότε παραμένει μὲν ὁ σύνδεσμος λειτουργίας - κοινωνίας καὶ ἑσπερινοῦ, ἀλλ' ὁ ἑσπερινὸς αὐτὸς συνάπτεται στὴν ἀκολουθία τῆς ἀγρυπνίας ὡς τὸ πρῶτο μέρος τῆς. Ἔτσι ἡ λειτουργία τελειώνει, κατὰ τὶς σαφεῖς διατάξεις τῶν Τυπικῶν, τὴν δευτέρα ὥρα τῆς νυκτός, δηλαδὴ κατὰ τὶς 9-10 μ.μ. Αὐτὸ σημαίνει καὶ ἀνάλογη παράταση τῆς εὐχαριστιακῆς νηστείας.

Ὅλο αὐτὸ τὸ θαυμαστὸ καὶ ἀκριβὲς σύστημα διασαλεύθηκε σὲ χρόνους δύσκολους, πού εἶχαν σοβαρὲς ἐπιπτώσεις ἀκόμη καὶ στὰ λειτουργικὰ ἔθνη τῶν χριστιανῶν καὶ ἐν μέρει καὶ αὐτῶν τῶν μοναχῶν. Στὴν προηγούμενη ἀπάντηση εἶδαμε πὼς ἡ Προηγιασμένη τῶν νησιμῶν ἡμερῶν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς μετετέθη τὸ πρωῖ καὶ πὼς ἡ εὐχαριστιακὴ τῆς νηστείας ἐξομοιώθηκε μὲ τὶς ἡμέρες τῶν ἑορτῶν. Τὸ ἴδιο συνέβη καὶ μὲ τὶς ἑσπερινὲς συνάξεις, τὴν τέλεση τῆς θείας λειτουργίας καὶ τὴν κοινωνία κατὰ τὸ Μέγα Σάββατο καὶ κατὰ τὶς παραμονὲς τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανείων. Κατὰ δὲ τὶς Κυριακὰς ἡ σύνδεση τῆς θείας λειτουργίας μὲ τὴν ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου προκάλεσε τὴν ἐπιτάχυνση τῆς τελεσεῶς τῆς πρὶν ἀπὸ τὴν παραδεδομένη τρίτη ὥρα. Ὁ λόγος εἶναι προφανής. Δὲν ἦταν ἐξυπηρετικὴ γιὰ τὸν λαὸ ἢ καὶ δὲν ἦταν ἐπιθυμητὴ ἢ καὶ δυνατὴ πλέον ἡ τέλεση δύο χωριστῶν συνάξεων, μιᾶς γιὰ τὸν ὄρθρο, τὶς τελευταῖες ὥρες τῆς νυκτός, καὶ μιᾶς δευτέρας γιὰ τὴν θεία λειτουργία, μετὰ τὴν τρίτη ὥρα τῆς ἡ-

μέρας. Ὁρθρος καὶ λειτουργία ἀπετέλεσαν οὐσιαστικὰ μία ἀκολουθία, πού ἐτελεῖτο, καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ τελεῖται στὰ μέρη μας μέχρι σήμερα, κατὰ τὶς πρώτες ὥρες τῆς ἡμέρας. Οἱ Σλαβικὲς Ἐκκλησίαι ἀκολούθησαν ἄλλη πρακτικὴ πρὸς τὴν παλαιὰ παράδοση καὶ τὴν μοναχικὴ τάξη καὶ καταλληλότερη γιὰ τὶς ἰδιαιτερότητες τῶν βορείων κλιμάτων. Τὰ μοναστήρια ἂν δὲν κράτησαν πάντοτε τὴν παλαιὰ πρακτικὴ, ἐπετάχυναν καὶ αὐτὰ τὴν τέλεση τῆς θείας λειτουργίας, ἀκόμη καὶ τῆς προηγιασμένης, διατήρησαν ὅμως τὸν λειτουργικὸν τύπο, καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν θεία λειτουργία διαβάζουν τὶς ἀκολουθίες τῆς Γ' καὶ ΣΤ' ὥρας. Ὁ τύπος ὑπενθυμίζει τὸ δέον, κάποτε, γενέσθαι. Πάντως εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι σ' ὅλες τὶς ὡς ἄνω κατ' οἰκονομίαν καὶ γιὰ τὶς ποικίλες δυσκολίες τῶν καιρῶν ἐφαρμοσθεῖσαι μεταθέσεις, παρέμεινε ὁ ἀρχικὸς σύνδεσμος εὐχαριστιακῆς νηστείας καὶ λειτουργίας, ἔστω καὶ ἀρκετὰ συντετμημένος, ἰδίως κατὰ τὶς ἡμέρες τῶν νηστειῶν.

Ἐδῶ καὶ μερικὲς δεκαετίες ἐπιχειρεῖται στὴν πράξη, ἰδίως στὶς μεγάλες πόλεις, μία ἀλλαγὴ ὡς πρὸς τὸν χρόνο τελεσεῶς τῆς θείας λειτουργίας, ἡ σπουδαιότητα καὶ ἡ ἔκταση τῆς ὁποίας δὲν ἔχει ἴσως δεόντως ἀκόμη ἀξιολογηθεῖ. Εἶναι κάτι ἀνάλογο καὶ παράλληλο πρὸς τὴν ἐπαναφορὰ τῆς Προηγιασμένης τῆς Τετάρτης στὴν παλαιὰ καὶ ὄρθρῃ ἑσπερινὴ τέλεσή τῆς, γιὰ τὴν ὁποία ἦταν ὁ λόγος στὴν προηγούμενη ἀπάντηση. Τὶς πρωτοβουλίες ἔλαβαν κληρικοὶ μὲ ἔντονα ποιμαντικὰ ἐνδιαφέροντα καὶ μὲ αἰσθησιὴ τῶν νέων συνθηκῶν ζωῆς, ἰδίως τῶν νέων ἀνθρώπων, πού δὲν διευκολύνονται ἀπὸ τὶς θεωρούμενες καὶ ἐπικρατοῦσες ὡς παραδοσιακὲς ὥρες λατρείας, ἰδίως κατὰ τὶς ἡμέρες τῶν ἑορτῶν. Εἶναι γνωστὸ ὅτι, ὄχι μόνο ὅλες οἱ μῆνες τῶν ἑορταζομένων μεγάλων ἀγίων, ἀλλὰ καὶ πολλὲς ἀπὸ τὶς μεγάλες δεσποτικὲς καὶ θεομητορικὲς ἑορτές, ὅσες ἀπὸ τὶς πρώτες δὲν ἐορτάζονται σταθερὰ σὲ ἡμέρα Κυριακὴ, εἶναι ἡμέρες ἐργάσιμες. Γιὰ νὰ μείνουμε μόνο στὶς δεσποτικὲς καὶ θεομητορικὲς ἑορτές, κατὰ τὴν ὕψωση τοῦ τιμίου Σταυροῦ, τὰ Εἰσόδια, τὴν Ὑπαπαντὴ, τὴν ἀπόδοσι τοῦ Πάσχα, τὴν Ἀνά-

ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ: ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΜΑΣ*

Τοῦ Πρεσβ. π. Γερασίμου Ζαμπέλη

Ἡ πίστη σὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἐλευθερία τοῦ Θεοῦ προϋποθέτει τόλμη καὶ ἀνυποχώρητο φρόνημα ἐλευθερίας. Ὁ ἐξαρτημένος αἰσθάνεται βαριὰ τὴν δύναμη τῆς προσωπικῆς του ἀστοχίας νὰ τὸν σύρει στὸ ἀδιέξοδο τῆς δικῆς του τραγωδίας. «Θέλει» νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τὸν «θάνατο», ἀλλὰ «δὲν μπορεῖ». Προτιμᾷ, ἔτσι, νὰ παραμένει ἐγκλωβισμένος στὰ ἀδιέξοδα. Δὲν διαθέτει τὴν τόλμη νὰ σηκωθεῖ ἀπὸ τὸν ὕπνο τῆς πλάνης. Οὔτε ἐπιθυμεῖ νὰ θεραπευθεῖ. Καὶ σιγαλοσβήνει μέσα στὴν δίνη τῆς «ἀσθενείας» του.

«Ξέρω πάρα πολλὰ τέτοια παιδιὰ πού ἔχουν φτάσει νὰ ἔχουνε δύο μῆνες ζωῆ. Ὁ ἕνας ἀπ' αὐτοὺς προσπάθησε τὴν τελευταία στιγμή νὰ τὸ κόψει. Μοῦ ἔλεγε, ὅτι ὕστερα ἀπὸ τὶς ἡρώινες, τὶς μορφίνες καὶ τὸ ὄπιο πού ἔπαιρνε τόσα χρόνια, κατάφερε κάπως νὰ τὰ σταματήσει. Γιὰ νὰ τὰ κόψει, μέθαγε καὶ χόρευε συνέχεια. Πονοῦσαν φριχτὰ τὰ κόκαλά του. Ἄκουσα ἀπ' αὐτὸν πράγματα πού μ' ἔκαναν στ' ἀλήθεια ν' ἀνατριχιάσω. Πάει τώρα ἕνα ἐξάμηνο πού ἔκανε τὴν τελευταία ἔνεση καὶ μοῦ λέει: "Βουρτσίζω τὰ δόντια μου καὶ βγάζουν αἷμα σαπισμένο". Τὰ μάτια μου ἦταν γαλανὰ καὶ ἔχουν τώρα ἕνα χρώμα σιέλ πού πάει νὰ χαθεῖ. Τὰ χέρια του εἶναι ἐντελῶς κίτρινα. Βλέπω παιδιὰ

πού τραβᾶνε ἐνέσεις, καὶ λές ὅτι δὲν εἶναι ἄνθρωποι, ἀλλὰ ἀρειανοί. Δηλαδή σάπια δόντια, τοῦ ἄλλου τοῦ ἔχουνε πέσει τὰ μαλλιά. Εἶναι εἴκοσι χρόνων καὶ δείχνουν γέροι. Ἡ σωματικὴ τους διάπλαση εἶναι γιὰ ἐξηντάρη».

Ἡ ἐσωτερικὴ κενότητα καὶ ἡ ἀπουσία τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴν ζωὴ τοῦ νέου ἀποτελεῖ τὴν γενέθλια γῆ κάθε μορφῆς αἰχμαλωσίας, στὰ ἀνιέρα δόκανα τῆς ὁποίας ἀλέθεται τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἐφήβου. Ἔτσι ἡ ἀπουσία πνευματικῶν ριζωμάτων δημιουργεῖ τὴν ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ ἀστάθεια τὴν σωματικὴ ἐξάντληση καὶ τὴν τυφλὴ ὑποταγὴ στὰ πάθη, πού διαλύουν νευροψυχικὰ καὶ σωματικὰ τὸν ἄνθρωπο, γιὰ νὰ τὸν καταντοῦν «φτερὸ στὸν ἄνεμο» τῆς ἀσυδοσίας τῶν καιρῶν.

Ἐδῶ, αὐτὴ τὴν κρίσιμη στιγμή τῆς πιὸ ἀδοξῆς προσωπικῆς νεανικῆς μάχης, θὰ ἀρχίσει τὸ δηλητήριο τοῦ ἀφιονισμοῦ νὰ «περνάει» στὸ νεανικὸ κορμί. Ἐνῶ παράλληλα ἡ ὅλη κοσμοθεωριακὴ καὶ βιοθεωριακὴ δύναμή του θὰ ἀλλοιώνεται. Θὰ σύρεται ὑποταγμένη στὸν ὁδοστρωτήρα τοῦ «λευκοῦ θανάτου», πού τόσο φτηνὰ καὶ ἀπλὰ τσακίζει τὰ κόκαλα ἀντοχῆς του καὶ τὸν ἀπονευρώνει τοῦ θρυμματίζει κάθε μεταφυσικὸ στήριγμα, πού ὁ ἄστατος λίβας τῆς σύγχρονης πολιτιστικῆς μας ἐκρηξης — αὐτοῦ τοῦ «ἀφροδισιακοῦ» πολιτισμοῦ, ὅπως μὲ ἐπιτυχία τὸν χαρακτήρησε ὁ Γεώργιος Με-

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 175 τοῦ ὑπ' ἀρ. 11 τεύχους.

ληψη τοῦ Κυρίου, τὴν Μεταμόρφωση, γεμίζουν μὲν ἴσως οἱ ἐκκλησίες μας στὶς πολυάνθρωπες ἐνορίες τῶν μεγάλων πόλεων καὶ μᾶς δημιουργεῖται ἡ ψευδαἰσθησιὸς τοῦ «καλὰ λίαν», στὴν πραγματικότητα ὅμως τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀνθρώπους τῆς λεγομένης τρίτης ἡλικίας, δηλαδή μὴ ἐργαζομένους. Ἡ μὴ δυνατότητα συμμετοχῆς στὶς ἐορτές αὐτὲς συνάξεις νέων ἀνθρώπων εἶναι κάτι τὸ ιδιαίτερα σοβαρὸ γιὰ σήμερα, ἐγκυμονεῖ δὲ μακροπροθέσμως ἐμφανεῖς κινδύνους γιὰ τὸ μέλλον τῶν ἐορτῶν αὐτῶν. Τὸ ἴδιο δὲ καὶ γιὰ τὶς ἐορτὲς τῶν ἁγίων, ἀκόμη μερικῶς καὶ γιὰ τὶς συνάξεις τῶν Κυριακῶν.

Ἡ λύση ὑπῆρχε καὶ ἀναζητήθηκε ὀρθὰ πρὸς τὴν κατεύθυνση καὶ κατὰ τὸ πρότυπο τῆς μοναχικῆς πράξεως τῶν ἀγρυπνιῶν. Ἡ μοναστηριακὴ παράδοση πάντοτε ἐπηρέαζε τὴν ἐνοριακὴ πράξη, σήμερα δὲ τὴν ἐπηρεάζει ἀκόμη περισσότερο λόγω τῆς ἀνθήσεως τοῦ μοναχικοῦ βίου

κατὰ τὴν ἐποχὴ μας. Ἐξ ἄλλου οἱ ὥρες τῆς νυκτερινῆς λατρείας ἦσαν καὶ εἶναι προσφιλεῖς στοὺς μοναχοὺς καὶ στοὺς εὐσεβεῖς χριστιανούς, οἱ νέες δὲ συνθήκες ζωῆς τὶς ἔκαναν καὶ πιὸ ἐξυπηρετικὲς καὶ διευκολυντικὲς γιὰ τοὺς νέους ἀνθρώπους, περισσότερο τουλάχιστον ἀπὸ ὅσο τὶς πρῶτες πρωινὲς ὥρες τῶν παραδοσιακῶν ἐνοριακῶν συνάξεων. Ἔτσι, μέσα σὲ λογικὰ γιὰ τὶς συνθήκες ζωῆς τῶν ἐργαζομένων πιστῶν τῶν πόλεων χρονικὰ ὄρια, τελοῦνται «μικρὲς ἀγρυπνίες» κατὰ τὶς παραμονὲς τῶν ἐορτῶν ἢ καὶ ἀσχέτως πρὸς αὐτὲς, μὲ τὴν πρόνοια πάντοτε ἡ τέλεση τοῦ μυστηρίου τῆς θείας εὐχαριστίας νὰ ἐμπέμπει χρονικῶς στὴν νέα ἡμέρα, δηλαδή ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου καὶ ἐξῆς, ἀλλὰ καὶ νὰ παρέχεται ὁ ἀναγκαῖος χρόνος ἀναπαύσεως μετὰ τὴν λήξη τῆς ὅλης ἀκολουθίας στοὺς μετέχοντες σ' αὐτὴν πιστοὺς.

(Συνεχίζεται)

λέτης και ό όποιος κατάντησε «πηγή δυστυχίας», όπως έπισημαίνει έρωτώντας ό Φρόντ— του άφησε άκόμη άνέγγιχτο' του διαυρώνει την όποια άντοχή του νευρικού συστήματος, δημιουργώντας ταυτόχρονα έπικίνδυνα αίμορραγικά σύνδρομα στην όλη δομή τής προσωπικότητός του, για να τον καταντήσει ένα «κινητό μηδενικό, πού τρέχει πίσω από ψευδαισθήσεις», όπως θα τó ήθελε ό 'Ιονέσκο. Ένα «περιφερόμενο πάθος», για να θυμηθούμε τον 'Απόστολο Παύλο, πού στο ένοχο και προκλητικό πέρασμά του μολύνει τον κοινωνικό μας χώρο.

«Έμενα στη Θεσσαλονίκη —θα τονίσει κάποιος— με τους γονείς μου. Μέχρι πού ή μητέρα μου άρχισε να δουλεύει σε μπάρ με πόρνες. Όταν τó έμαθε ό πατέρας μου αυτοκτόνησε. Έκείνη έξακολουθούσε να δουλεύει σε μπάρ. Με πείραζε πάρα πολύ, είχα φοβερό πρόβλημα. Ένιωθα μόνος, χωρίς γονείς, χωρίς συγγενείς. Βρέθηκε τότε κάποιος έπιτήδειος και μ' έριξε στην ήρωϊνη. Για να παίρνω τή δόση αλλά και για να ζήσω, άρχισα να δουλεύω —πουλούσα κουλούρια. Κάποια μέρα μ' έπιασαν να έχω πάνω μου “μαύρη”. Με δίκασαν και φυλακίστηκα στον Κορυδαλλό και στο Έπταπύργιο. Όταν βγήκα από τή φυλακή, πουλούσα εισιτήρια ποδοσφαίρου στη μαύρη άγορά. Με ξανάπιασαν, μου πήραν τά εισιτήρια και τά λεφτά μου. Έτσι ζούσα από δώ και από κεί κι άρχισα να κάνω χρήση νοθευμένης ήρωϊνης, γιατί ή καθαρή ήταν άκριβή και δέν είχα λεφτά. Από τή νοθευμένη ήρωϊνη τήν πάτησα, πήγα να πεθάνω και για να γλιτώσω έκοψα τες φλέβες μου για να φύγει τó σκάρτο πράμα από μέσα. Μ' έφεραν έτοιμοθάνατο έδω. Με φροντίσανε, με σώσανε, τί να τó κάνω όμως; Κάνοντάς μου έξετάσεις διαπίστωσαν πώς είμαι φορέας του AIDS. Διπλό τó κακό. Τό ένα χειρότερο από τó άλλο...

»Θέλησα να αυτοκτονήσω. Με απέτρεψαν όμως οί γιατροί λέγοντάς μου: “δέν είσαι ό μόνος φορέας” κάνοντας καλή ζωή, συντηρητική, μπορείς να ζήσεις χωρίς πρόβλημα”. Θέλω να ζήσω κι όρκίζομαι να μñν ξανακάνω χρήση. Μά πώς; Κάποια στιγμή κοίταξα κάτω από τó παράθυρό μου και με περίμενε αυτός πού μου προμήθευε τή δόση μου. Κι έγώ δέν έχω λεφτά ούτε για τσιγάρα' λεφτά μου έδωσε τó προσωπικό του νοσοκομείου. Γι' αυτό με φυλάνε νύχτα μέρα, μñν κατέβω και πάρω ξανά. Ζήτησα να με στείλουν στην “Ιθάκη” δέν με στέλνουν όμως και ξέρω τó γιατί. Είμαι φορέας του AIDS. Φοβούνται μñν κολλήσουν και οί άλλοι.

“Όταν γίνω πάντως καλύτερα, θα μ' αφήσουν να φύγω. Τί να τó κάνω, θα ξανακυλήσω. Με περιμένουν σαν όρνια έξω. Δέν μπορώ να άμυνθώ, ύποφέρω, μου πονάνε όλα τά κόκαλα' καλύτερα να πέθαινα εκείνη τή στιγμή. Παρά αυτό πού θα ξαναπεράσω. Πού με στέλνουν; Γιατί μ' αφήνουν μόνο; Κάνε κάτι, βοήθησέ με να με πάνε κάπου, πρέπει να γλιτώσω από τήν πρέζα, είμαι νέος».

Δέν δημιουργεί πρόβλημα μονάχα στόν συγκεκριμένο κοινωνικό χώρο τó θέμα των ναρκωτικών. Καταστρέφει άνεπανόρθωτα τήν σπονδυλική στήλη του ιστορικού μας γένους. Πώς θα μπορούσε να γίνει διαφορετικά, άφου τσακίζει τó πιό ευαίσθητο και τó πιό πολύτιμο' τó πιό άκριβό και τó πιό άνθοβόλο κομμάτι του έθνους πού είναι ή νεολαία μας; Άφου όδηγεί στην έρείπωση, μέσα από τον έφιάλτη του άφιονισμού, τó νεανικό μας δυναμικό; Γνωρίζουμε δέ πολύ καλά, πώς ή νεότητα δέν είναι «τó μέλλον του έθνους», όπως τόσο επίμονα ύποστηρίζεται. Είναι τó ίδιο τó έθνος σε μιá άνθοβόλο δημιουργική παρουσία.

«Κίνδυνος! 1 στους 3 χρήστες μπαίνει στα ναρκωτικά πριν από τά 14. Από τήν ήλικία των 14 έτών γνωρίζουν τά έλληνόπουλα τον έφιάλτη των ναρκωτικών» σημειώθηκε πρόσφατα.

Τό έρώτημα πάντως πύρινο και συγκλονιστικό, σαν αίχμηρή ξιφολόγη, θα διαπερνάει τον σάρκινο φλοιό τής καρδιάς μας, ζητώντας τήν αντίστοιχη άπόκριση. Τί είναι τά ναρκωτικά;

Θά μπορούσαμε, δίχως πλατασμούς, υπεκφυγές και ύπονοούμενα, να άπαντήσουμε μονολεκτικά: ‘Ο θάνατος. Ένας θάνατος άργός, βασανιστικός, πού γυροφέρει τή νεολαία, χρησιμοποιώντας πολλά προσωπεία και ένα πρόσωπο.

Είναι, ειδικεύοντας τó θέμα, ουσίες πού περνούν στον άνθρώπινο όργανισμό άχρηστεύοντας κάθε μορφή αντίστασής του. Παραμορφώνουν έφιαλτικά όλόκληρο τó νευροψυχικό του όρίζοντα και άδρανοποιούν σιγά σιγά όλα τά κέντρα λειτουργίας του άνθρώπου. ‘Η λογική ύπολειτουργεί ή άχρηστεύεται. ‘Ο συναισθηματικός του κόσμος μπαίνει σε έκτός λειτουργίας διαδικασία. Τό σώμα και τά ζωτικά όργανά του ραγίζουν' έξασθενούν' άλλοιώνονται. Τό νευρικό σύστημα άλλοτριώνονται. Κι ό άνθρωπος παραμένει ζωντανός - νεκρός μέχρις ότου σημάνει τó άγριο τέλος.

Έπειδή πιστεύουμε πώς ό διαχωρισμός σε «σκληρά» και «μαλακά» ναρκωτικά είναι μιá άδόκιμη ένέργεια, όπως και ή —δήθεν— έλεγχόμενη καλλιέργεια του «χασισιού» είναι «εκ του πονη-

ροῦ» θέση, γι'αυτό δὲν θὰ συμφωνήσουμε μὲ τίς ἀπόψεις αὐτές. Οὔτε τώρα θὰ ἀναφέρουμε τίς διαβρωτικὲς ἐνέργειες κάθε συγκεκριμένου εἶδους ναρκωτικοῦ. Ὅλα ἐνεργοῦν διαλυτικά καὶ καταλυτικά στὸ σῶμα καὶ τὸν νευροψυχικὸ κόσμον τοῦ ἀνθρώπου. Ὅλα διαβρώνουν τὸ σῶμα καὶ ἀχρηστεύουν τὴν ψυχὴ. Ὅλα διακινεῖ τὸν θάνατον καὶ σκοτώνουν τὰ εὐπλαστά, νευρώδη καὶ ἀνίσχυρα νιάτα.

Οἱ κυριότερες σήμερον ναρκωτικὲς οὐσίαι εἶναι: τὸ χάσις, ἡ ἠρωΐνη, ἡ κωδεΐνη, ἡ κοκαΐνη, τὸ L.S.D., τὸ κράχ, ἡ ἀσημόσκονη, τὸ «ἔκσταση» καὶ πολλὲς παραλλαγὲς αὐτῶν.

Ἐρχόμαστε τώρα στὸ μεγάλο «γιατί» τῆς καταφυγῆς τῶν νέων μας στὸν ἀπαίσιον κόσμον τῶν ναρκωτικῶν.

Γιατί τὰ παιδιὰ μας συλλαμβάνονται σ' αὐτὴν τὴν σκληρὴν τανάλια τοῦ θανάτου, ἀφοῦ καὶ «γνώσεις» κατέχουν γύρω ἀπὸ τὸ πρόβλημα καὶ πολύμορφη «ἐμπειρία» διαθέτουν, ὅσον ἀφορᾷ στὸν σκοτεινὸν κόσμον τοῦ παραλογισμοῦ, τοῦ ἀφιονισμοῦ καὶ τῆς νύχτας;

Καὶ ὅμως! Κανένας δὲν μπορεῖ νὰ ἀμφισβητήσει τίς ἰδιαιτέραις «γνώσεις» μὲ τίς ὁποῖες εἶναι φορτισμένος ὁ διανοητικὸς τους ὀρίζοντας. Ἐνῶ ταυτόχρονα γνωρίζουμε πολὺ καλὰ πὼς τὰ παιδιὰ μας στεροῦνται τὴν «γνώση», ποὺ σώζει τὴν ζωὴ καὶ ἐλευθερώνει ἀπὸ τίς παγίδες καὶ τοὺς κινδύνους τῆς καθημερινότητος.

Τὰ περισσότερα μοιάζουν σὰν τὸ ὑπερωκεάνιον, ποὺ ὑπερσύγχρονον παραμένει ἀκίνητοποιημένον στὸ λιμάνι μέχρις ὅτου ἐφοδιαστῆ μὲ καύσιμα καὶ λειτουργήσει ἡ μηχανή, γιὰ τὸ μεγάλο ταξίδι τῆς ἐλευθερίας. Δίχως καύσιμα, ἐσωτερικὴ πνοὴ καὶ κίνησις, παραμένει ξέπνοον στὸ λιμάνι. Κι ὁ νέος, δίχως ἐσωτερικὸ ὄπλισμόν, πνευματικὴ τροφοδοσία, σύρεται στίς ἀγνοίας γραμμὰς τῆς ζωῆς, εὐκολο θύμα τῆς ἐσωτερικῆς ἀδυναμίας, ἀστάθειας καὶ ρευστότητας. Καρδύοτσουφλον στὴν μανίαν τῆς ἐγκόσματος ἀγωνίας, δίχως ὑπαρξιακὸ ὄραμα.

Καὶ ἀλήθεια! Μοιάζει ἡ ζωὴ ἐνὸς νέου, ποὺ ἀρχίζει νὰ παιχιδίζει μὲ τὰ περίεργα καὶ τόσο φθοροποιὰ κυκλώματα τοῦ πολύμορφου ἀφιονισμοῦ, ὅπως τὸ αὐτοκίνητον ποὺ τρέχει μὲ ἰλιγγιώδη ταχύτητα σ' ἓναν ἐπικίνδυνον κατήφορον, ἐνῶ ἀπὸ τὴ μιά ἢ τὴν ἄλλη πλευρὰ τοῦ δρόμου ὁ γκρεμὸς ἐφιαλτικὰ κλονίζει τὴν ἀντοχὴ αὐτοῦ ποὺ τὸν κοιτάει. Κι ἐνῶ τὸ τροχοφόρον ἀναπτύσσει ταχύτητα, προσπερνᾷ στὴν ἀρχὴ κάποια ἐμπόδια καὶ ὁ ὀδηγὸς του, ἀνήσυχος στὸ τιμόνι, αἰσθάνεται ὀλοένα

καὶ περισσότερον νὰ λιγοστεύουν οἱ ἐλπίδες ἐνὸς λυτρωτικοῦ τέλους, τὰ φρένα ἀδυνατοῦν ἢ μηχανὴ δὲν ἀντέχει τὸ αὐτοκίνητον ἐλαττωματικὰ καὶ προβληματικὰ ἀκολουθεῖ τὴν μοιραία πορεία του. Κάποια δύσκολη στιγμή μίαν πέτρα καταμεσίς τοῦ δρόμου στρέφει τὸν ἄξονα κίνησης πρὸς τὸν γκρεμὸν. Ἡ στιγμή εἶναι ἀπὸ τίς πρὸς δυσκόλες. Ὁ ὀδηγὸς κινεῖται ἀστραπιαία. Τὰ φρένα δὲν ὑπακούουν ἢ μηχανὴ βογγᾷ καὶ τὸ αὐτοκίνητον σύρεται ἀβοήθητον πρὸς τὸν γκρεμὸν, γιὰ νὰ ἀκολουθήσει ἡ διάλυσις.

Σχεδὸν πάντοτε ὁ κατήφορος, οἱ «πέτρες» τῶν κοινωνικῶν μας δρόμων, ἡ ἀδύναμη ἀντοχῆ τοῦ νεανικοῦ ὀργανισμοῦ, «χτυπημένη» ἀπὸ τὴν βαθιὰ λαχτάρα γιὰ νέες γνωριμίες καὶ νέες ἐμπειρίες, ἢ ψευδαίσθησις τοῦ νέου, τοῦ ὀδηγοῦ, γιὰ κάποιες δυνατότητες ἀντιστάσεων, ποὺ ἔχει καὶ ποὺ τόσο εὐκόλα, τόσο ἀπλὰ ἀχρηστεύονται ἀπὸ τὴν πολυκαιρία τῆς ἀσυδοσίας, δημιουργοῦν τὰ ὀλοκληρωτικὰ ψυχοφθόρα καὶ σωματοφθόρα ναυάγια, ποὺ σπρώχνουν ἀσυγκράτητα ἔξω ἀπὸ τὴν «ζωή», στὸν ἀχόρταγον Καιάδα τοῦ θανάτου. Καὶ ὄχι μόνο!

Ἡ ἔλλειψη ὑπεύθυνης παιδείας, ποὺ ξεκινᾷ σὰν πνευματικὴ ἐπαναστατικὴ φλόγα καὶ κατακαίει τὰ φθοροποιὰ κεντρίσματα τοῦ ἄκρατου αἰσθησιασμοῦ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἀφίλου καὶ ἀδιέξοδου παραλογισμοῦ τῆς νύχτας τῆς ἀκαρδῆς λογικῆς καὶ τῆς φθοροποιουῦ ἢ παθογόνου ἐξαλλοσύνης δημιουργεῖ τὰς προϋποθέσεις γιὰ τὸ ὀδυνηρὸ ναυάγιον τοῦ νέου μέσα στὸν κόσμον τῶν ἐξαρτήσεων.

Ἡ παιδεία ποὺ εἶναι δύναμις «εὐσέβειας» καὶ «ἀγιότητος» καὶ ὄχι ἄρρυθμη συλλογὴ γνώσεων. Ἡ παιδεία πρέπει νὰ εἶναι προσηκτικὴ σὰν τὴν αὐγὴ «ποὺ θαπεύει τὰ μάγουλα τῶν λεμονιών καὶ στὰ πρωῖνὰ κούμαρα καταγράφει τίς ἐγκάρδιες χειραψίες τῆς» κατὰ τὸν ποιητὴν.

Σήμερον θεωροῦμε «παιδείαν» ὅ,τι μεγαλώνει τὸν ὀρίζοντα τῆς λογικῆς καὶ στενεύει τὴν δύναμις τῆς καρδιάς. Ἔτσι δημιουργήσαμε νέους - ρομπότ, ἀσυγκίνητους ὑπάρξεις δίχως φλόγα ἀγωνίας γιὰ πνευματικὲς ἀνατάσεις καὶ ποιοτικὲς «περιπέτειες». Τὸ ἀποτέλεσμα φαίνεται στὴν τραγωδίαν τοῦ ἀνθρώπου τῆς ἐποχῆς μας. Τὸ ζοῦμε καθημερινά τὸ ἀντιμετωπίζουμε καὶ τὸ ἀγγίζουμε ἐφιαλτικὰ.

(Συνεχίζεται)

Ὁ Θεὸς στὴν πόλη

Τοῦ κ. Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ, Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Περὶ συνεδρίων

Τὰ συνέδρια, ὅταν δὲν ἐκκρίπτον σ' ἓνα «συνεδριακὸ τουρισμό», ὅπως συχνὰ κατηγοροῦνται, ἀποτελοῦν πολύτιμη συμβολὴ στὴν προβολὴ καὶ τὴν προαγωγὴ εἰδικῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων. Δὲν προβάλλονται σ' αὐτὰ μόνο ἐρευνητικὰ ἀποτελέσματα, ἀλλὰ οἱ διάφορες συζητήσεις συντελοῦν στὴ δημιουργία νέων ζυμώσεων καὶ ἡ ἀνακοίνωση συνήθως στὸ τέλος τοῦ τίτλου τοῦ ἐπομένου συνεδρίου κινητοποιεῖ δραστηριότητες γιὰ τὴν προετοιμασία νέων ἐρευνῶν. Τὸ καινούργιο θέμα εἶναι καταστάλαγμα τοῦ προβληματισμοῦ τῶν συνέδρων στὴν ἐπιστήμη τους, στὴ σχέση τῆς μὲ τὴν κοινωνικὴ πραγματικότητα, στὶς λύσεις ποὺ θὰ πρέπει νὰ προταθοῦν γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση καίριων ζητημάτων στὸ χῶρο τῆς συγκρότησης τῆς γνώσης, τῆς ἔρευνας, τῆς κατάρτισης τῶν ὑπευθύνων, τῆς διαποίμανσης, ἐὰν πρόκειται γιὰ συνέδρια ποὺ ἀφοροῦν στὴν Πρακτικὴ ἢ Ποιμαντικὴ Θεολογία.

Τὸ συνέδριο αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ συνιστᾷ ἓνα πολύβουο μέλισσι καὶ τὸ παρομοιάζω μὲ μία κυψέλη στὴν ὁποία καταλήγουν ἐργάτριες μέλισσες γιὰ ν' ἀποθέσουν τοὺς καρποὺς τῶν κόπων τους ἀπὸ ὅποιο σημεῖο τοῦ ὀρίζοντα κι ἂν προέρχονται. Μόνο ποὺ τὸ μέλι ἢ τὸν βασιλικὸ πολτὸ δὲν τὸν γεύεται μόνο ἡ βασίλισσα, ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιες γεύονται τὴν πολύτιμη τροφή καὶ δοκιμάζουν τὴν ποικιλία τῶν λουλουδιῶν ἀπὸ τὴν ὁποία ἄντλησαν οἱ ὑπόλοιποι. Μὲ τὴ σειρά τους ἀποκομιζοῦν κι αὐτὲς τὸ ἀπαραίτητον, «ὅσον αὐτῶν ἐπιτήδειον πρὸς τὴν ἐργασίαν», καὶ τὸ λοιπὸν ἀφήνουν χαίρειν, σύμφωνα μὲ τὴν προτροπὴ τοῦ Μ. Βασιλείου.

Ἄλλωστε καὶ νὰ θέλανε νὰ τὰ πάρουν ὅλα δὲν μποροῦν γιατί ἡ δομὴ καὶ οἱ διαδικασίες τῶν συνεδρίων δὲν ἐπιτρέπουν τὴν πανταχοῦ σύγχρονη παρουσία τῶν συνέδρων σὲ ὀλομέλειες, ἐπὶ μέρους ὀμάδες ἐργασίας, συνεδρίες ἀνακοινώσεων, προβολὲς καὶ λοιπὲς ἐκδηλώσεις. Πάντοτε μεσολαβεῖ ἓνα σχετικὰ μεγάλο χρονικὸ διάστημα ἀπὸ τὸ πέρασ ἐνὸς συνεδρίου μέχρι τὴν ἐκτύπωση τῶν πρακτικῶν. Τότε κανεῖς, κρατώντας στὰ χέρια του τὴν ἔκδοση, ἐπιχειρεῖ ν' ἀποτιμήσει τὴν ἀξία ὄλων ὅσα διαμείφθηκαν κατὰ τὴ διάρκειά του συνεδρίου καὶ αἰσθάνεται εὐτυχῆς.

Τὰ Πρακτικὰ ἐνὸς συνεδρίου

Μπορῶ, λοιπὸν, νὰ διαβεβαιώσω τοὺς ἀναγνώστες, ὅτι ἓνα τέτοιο αἶσθημα μὲ διακατέχει κρατώντας στὰ χέρια μου ἀντίτυπο τῶν Πρακτικῶν ἐνὸς συνε-

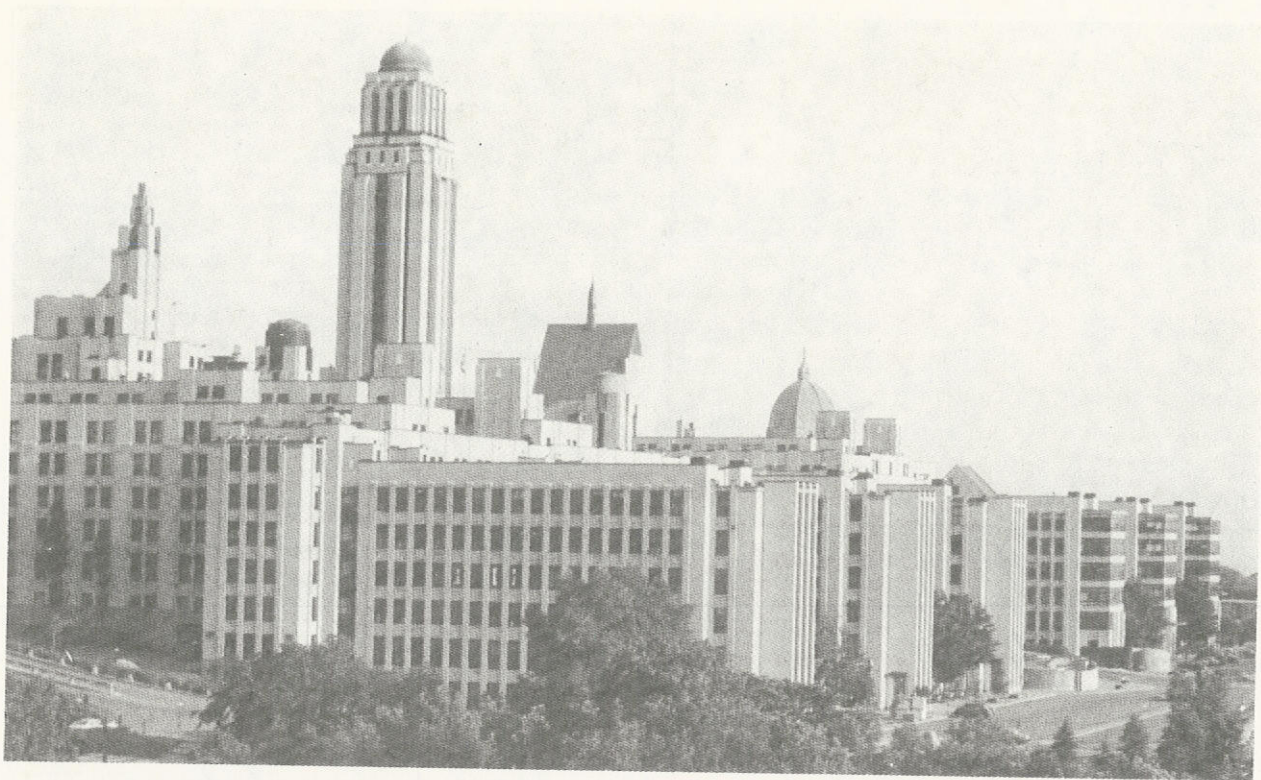
δρίου ποὺ ἔγινε πρὶν περίπου τρία χρόνια στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μόντρεαλ στὸν Καναδᾶ ἀπὸ 22 ἕως 25 Αὐγούστου 1995 μὲ θέμα: «Προκλήσεις τῆς πόλης πρὸς τὴν Πρακτικὴ Θεολογία»¹. Τίτλος τῶν δημοσιευμένων Πρακτικῶν εἶναι αὐτὸς ποὺ θέσαμε ὡς προμετωπίδα στὸ σημερινό μας ἄρθρο: Ὁ Θεὸς στὴν πόλη. Εὐαγγέλιο καὶ Ἐκκλησίες μέσα στὸν ἀστικὸ χῶρο². Περιλαμβάνει τὰ περισσότερα κείμενα ποὺ ἀνακοινώθηκαν στὸ συνέδριο ἀπὸ ρωμαιοκαθολικοὺς, προτεστάντες καὶ ὀρθόδοξους συναδέλφους, ποὺ συγκεντρώθηκαν ἀπὸ διάφορες περιοχὲς τοῦ κόσμου καὶ μοιράζονται παρόμοιους προβληματισμοὺς ὅσον ἀφορᾷ στὶς πραγματικότητες τῆς πόλης καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ λόγος ποὺ διατυπώθηκε ἦταν πληθυντικός. Τὰ κείμενα ποὺ συγκροτοῦν αὐτὸν τὸν τόμο φέρουν τὴ σφραγίδα αὐτῶν τῶν διαφορετικῶν εὐαισθησιῶν καὶ τῶν ποικίλων ἐκφράσεών τους ἀπὸ τὴν Ἀθήνα στὴ Ζυρίχη, ἀπὸ τὸ Κεμπέκ στὴ Λυών, ἀπὸ τὴν Πολυνησία στὴν Ἀφρική.

Τὸ ἔργο ἐνδιαφέρεται γιὰ τὶς σχέσεις ἀνάμεσα στὴ σύγχρονη πόλη, τὴ χριστιανικὴ πίστη καὶ τὴν Ἐκκλησία. Ἀπὸ τὴ μία ἀποβλέπει στὰ ἐρωτήματα καὶ στὶς μεταποτίσεις τὶς ὁποῖες ἡ πόλη ἐπιβάλλει στὴν Ἐκκλησία καὶ στὴν ποιμαντικὴ πράξη. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μελετᾷ τὶς σχέσεις ἀνάμεσα στὶς ποιμαντικὲς πρακτικὲς καὶ τὴ σύγχρονη ἀστικὴ νοοτροπία.

Αὐτὲς οἱ πρακτικὲς εἶναι ξένες ὡς πρὸς τὴν πόλη, καθὼς ὑποστηρίζουν ὀρισμένοι; Ἐχουν ὡς πρότυπα τὸν ἀστικὸ πολιτισμὸ ἢ ἔχουν στάση κριτικὴ ὡς πρὸς τὰ ὑπάρχοντα ἦθη καὶ τὶς ἐπικρατοῦσες συνήθειες; Τόσα ἐρωτήματα στὰ ὁποῖα τὸ βιβλίο δίνει κάποιες ἀπαντήσεις. Αὐτὲς ἀγγίζουν τὰ δυναμικὰ κινήματα ποὺ διατρέχουν τὶς διαθέσιμες ἐνοριακὲς δομές, τὴν κοινωνικὴ στράτευση, τὴ ζωὴ χριστιανικῶν σχηματισμῶν ἐκτὸς παραδοσιακῶν κοινοτήτων καὶ τὴ λατρεία στὴν καρδιὰ τῆς πόλης.

Ὁ πλοῦτος τῶν περιεχομένων

Τὸ ἔργο περιλαμβάνει δύο μέρη. Ἐνα πρῶτο μέρος ποὺ ἐπιγράφεται: Κοινωνιοπολιτιστικὲς καὶ ἠθικὲς προοπτικὲς, συγκεντρώνει τὰ κείμενα ἐκεῖνα ποὺ προσεγγίζουν τὸ θέμα τῆς πόλης καὶ τὴ σχέση τῆς μὲ τὸν Θεό ἢ τὴ θρησκεία σὲ προοπτικὲς εὐαγγελικὲς, κοινωνιοπολιτιστικὲς, ἠθικὲς καὶ θεολογικὲς προοπτικὲς ὅμως μὲ στραμμένη τὴν προσοχὴ τους στὴν ἀστικὴ ἐμπειρία καὶ στὶς ποικίλες ἐκδηλώσεις τῆς. Τὸ δευτέ-

Φωτογραφία του Πανεπιστημίου του Μόντρεαλ, το οποίο φιλοξένησε το συνέδριο.

ρο μέρος που επιγράφεται: *Εκκλησιολογικές και ποιμαντικές προοπτικές*, υιοθετεί μία προοπτική περισσότερο εκκλησιολογική και ποιμαντική, ή οποία και ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για την αποστολή της άστικής Εκκλησίας στην ένορία και στην κοινότητα, στη λατρεία και τη λειτουργία ή και στην αρχιτεκτονική των χριστιανικών ναών και στη σχέση τους με την πόλη.

Εάν, βέβαια, αυτό το εύρος των ένασχολήσεων που έχουν ως άφετηρία την Ευρώπη και φθάνουν μέχρι το Κεμπέκ, την Αφρική, τον Νότιο Ειρηνικό ή τις Ηνωμένες Πολιτείες μπορεί να φανεί ετερόκλητο, είναι έντοτοις *κατ' εικόνα του πλούτου και της ποικιλίας της πόλεως*. Ο αναγνώστης θα πρέπει να βρει την ευκαιρία να στοχαστεί πάνω σε περισσότερες από μία προκλήσεις που θέτει στον Χριστιανισμό ή πόλη.

Εκείνο που στηρίζει και συνέχει αυτόν τον στοχασμό, είναι το ερώτημα για το «πώς» της αναγγελίας και της πρακτικής του Ευαγγελίου στους κατοίκους των σημερινών πόλεων. Εάν το Ευαγγέλιο εμφανίζεται ένιοτε σαν *υπόθεση αγροτική* ή νιοή του άνιαποκρίνεται περισσότερο στην *άστική δυναμική*, εκείνην στην οποία ο Θεός του Ίησού Χριστού εμφανίζεται όχι δια μέσου της φύσεως αλλά δια μέσου των ανθρώπινων σχέσεων. Έτσι, όμως, ή πόλη υποχρεώνει τον καθένα μας να πολλαπλασιάσει τις σχέσεις του με τους άλλους, και σε πάμπολλες ευκαιρίες με τον Θεό του Ευαγγελίου, αν στο ελάχιστο αισθανόμαστε ότι ή πρόσκληση του είκοστου πέμπτου κεφαλαίου του Ματθαίου απευθύνεται σ' εμάς.

Εκείνο που βγαίνει ως συμπέρασμα από τα Πρα-

κτικά αυτού του συνεδρίου είναι ότι το Ευαγγέλιο δεν είναι κληρονομιά του γεωργικού κόσμου και μιάς αρχαϊκής νοοτροπίας. Το Ευαγγέλιο ενδιαφέρεται άμεσα για μιά κοινωνία πολιτών (*cocitoyenneté*), και θεμελιώνει τόσο τη δυνατότητα όσο και το καθήκον των χριστιανικών κοινοτήτων να την (έκ)δηλώνουν στον άστικό χώρο. Εκκλησία και πόλη συγκροτούν μιά κοινοπολιτεία (κοινή πολιτεία). Οί χριστιανοί μετέχουσιν πάντων ως πολίται ... επί γής διατριβουσιν, *άλλ' έν ουρανῷ πολιτεύονται...* (έπιστολή πρὸς Διόγνητον)³.

Ο αναγνώστης των *Πρακτικών* σάν καλὸς περιπατητής οφείλει να ακολουθήσει τοὺς ποικίλους δρόμους τοὺς οποίους προτείνουν οί συγγραφείς τῶν κειμένων. Εμείς εὐχόμεσθε, μαζί με τοὺς ἐπιμελητὲς τοῦ τόμου, ὁ αναγνώστης ν' ἀνοίγει καὶ ἄλλους, συμμετέχοντας με τὸν τρόπο του τόσο στο ἐργοτάξιο τῆς πρακτικῆς θεολογίας, ὅσο καὶ σ' ἐκείνο τῆς πόλεως. Γένοιτο!

1. Το πρόγραμμα τοῦ συνεδρίου εἶχαμε ἐκθέσει συνοπτικά στο τεύχος τῆς 1ης Ἰουνίου 1995 τοῦ «Ἐφημερίου», σ. 183. Ἡ προσωπική μας ἀνακοίνωση δημοσιεύθηκε στὸν «Ἐφημεριο» τῆς 15ης Νοεμβρίου καὶ 1-15ης Δεκεμβρίου 1995, σ. 376-378 καὶ 400-402.

2. *Dieu en ville. Évangile et Églises dans l' espace urbain*. Ἡ ἔκδοση ἔγινε ὑπὸ τὴν διεύθυνση τῶν καθηγητῶν Jean - Guy Nadcau καὶ Marc Pelchat προέδρου καὶ γενικοῦ γραμματέως στὴν τριετία 1995 - 1998 τῆς Διεθνούς Ἐταιρείας Πρακτικῆς Θεολογίας, οἱ ὅποιοι εἶχαν καὶ τὴν εὐθύνη τῆς προετοιμασίας τοῦ συνεδρίου, σὴ σειρά «Théologies Pratiques» τῶν Ἐκδόσεων Novalis, Outremont (Québec), 1998, 366 σ. Συνεκδότες οἱ ἐκδοτικοὶ οἴκοι Cerf (Παρίσι, Lumen Vitae (Βρυξέλλες) καὶ Labor et Fides (Γενεύη). Οἱ Nadcau καὶ Pelchat παρουσιάζουν με πολὺ ὠραίο τρόπο τὸν τόμο σὴς σ. 9-13 τοῦ βιβλίου τους.

3. Πρὸβλ. τὸ ἄρθρο μου Ἐπὶ γῆς ἄλλοτριάς; («Ο Ἐφημεριος» 1 καὶ 15 Ἰουνίου 1995, σ. 182-183, 220-221).

Ἡ Νέα Μονὴ τῆς Χίου

Τῆς κ. ΠΟΠΗΣ ΧΑΛΚΙΑ - ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Θεωρεῖται μεγαλόεργημα τῆς καλλιτεχνίας καὶ ἔχει ἀποτιμηθεῖ «ὡς ἴσον ταῖς πρωτίσταις οἰκοδομαῖς τῶν ἑπτὰ θαυμάτων» (Γεραζούνη Χριστοφ., Ν. Χιακὸν Λειμωνάριον, σελ. 226). Κτίστηκε ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνο τὸ Μονομάχο τὸν 11ον αἰῶνα ἐπάνω στὸ Προβάτειο ὄρος στὴ μέση τοῦ σχηματισμοῦ τῆς νήσου σὲ σχῆμα Χ καὶ εἶναι ἀφιερωμένη στὴν ἱερὴ μορφή τῆς Παναγίας.

Σύμφωνα μὲ τὴν θρησκευτικὴ Παράδοση οἱ τρεῖς ἀσκητὲς Νικήτας, Ἰωάννης καὶ Ἰωσήφ πού ἐμόναζαν πάνω στὸ Προβάτειο ὄρος ἔβλεπαν κάτω στὴ χαράδρα τοῦ βουνοῦ ἓνα φῶς πού ἔλαμπε. Ὅσες φορὲς ὁμως κατέβαιναν κάτω, γιὰ νὰ ἐξιχνιάσουν τὸ μυστήριον μὲ τὸ φῶς, τὸ φῶς χανόταν. Γι' αὐτὸ ἀποφάσισαν νὰ κάψουν τὸ δάσος μὲ τὴ σκέψη ὅτι ἂν τὸ φῶς ἦταν θεϊκό, ὁ τόπος στὸ σημεῖο αὐτὸ δὲ θὰ καιγόταν, ἂν πάλι ἦταν ἀνθρώπος θὰ ἔφευγε.

Ἡ ὀρητικὴ φωτιὰ ἤρθε καὶ κατέκαψε ὅλα τὰ δένδρα. Στάθηκε καὶ ἔσβησε, ὅταν ἔφτασε μπροστὰ σὲ μιὰ μυρσινιά. Ὅταν ἀργότερα οἱ μοναχοὶ ἐρεῦνησαν τὰ κλαδιὰ τῆς μυρσινιάς, βρῆκαν πάνω σ' ἓνα κλαδί ἀνέπαφη τὴν Εἰκόνα τῆς Παναγίας πού, εἰκονιζόταν Μόνη χωρὶς τὸ Μονογενὲς τῆς Τέκνον.

Μ' εὐλάβεια οἱ μοναχοὶ μετέφεραν τὴν Εἰκόνα τῆς Παναγίας στὴ σπηλιά τους. Ἀλλὰ ἡ Εἰκόνα ἔφυγε, καὶ ἔφευγε ὅσες φορὲς τὴν μετέφεραν ἀπὸ τὸ σπήλαιον καὶ πῆγαινε καὶ κρεμαζόταν στὰ κλαδιὰ τῆς μυρσινιάς, ὅπου γιὰ πρώτη φορὰ τὴ βρῆκαν.

Οἱ μοναχοὶ τότε κατάλαβαν ὅτι θέλημα τῆς Παναγίας ἦταν νὰ μείνει στὸ σημεῖο ὅπου βρέθηκε. Ἐκεῖ λοιπὸν ἔκτισαν μιὰ μικρὴ ἐκκλησία, ὅπου ἀποθησαύρισαν τὴν ἱερὴ Τῆς Εἰκόνα.

Ἦταν ἡ ἐποχὴ πού ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Μονομάχος εἶχε ἐκδιωχθεῖ ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Μιχαὴλ τὸν Παφλαγόνα καὶ ἐξοριστεῖ στὴν Μυτιλήνη.

Σύμφωνα μὲ τὸ ἱστορικὸ τῆς Μονῆς οἱ μοναχοὶ Νικήτας, Ἰωάννης καὶ Ἰωσήφ εἶδαν τὴν Παναγία σὲ ὄραμα, μὲ τὸ ὅποιο τοὺς προέτρεπε νὰ ἐπισκεφτοῦν τὸ Μονομάχο στὴ Μυτιλήνη καὶ νὰ τοῦ ἀνακοινώσουν ὅτι θὰ ἐπανέλθει στὸ θρόνον. Οἱ ἀσκητὲς ταξίδεψαν στὸ νησί καὶ ἀνακοίνωσαν στὸν ἐξόριστο αὐτοκράτορα τὴ θέληση τῆς Παναγίας. Ὁ Μονομάχος ἀρχικὰ φάνηκε δύσπιστος. Ὑποσχέθηκε τοὺς μοναχοὺς ὅτι, ἂν ἡ πρόβλεψή τους ἐκ-

πληρωθεῖ, θὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἐπιθυμία τους νὰ κτισεῖ μεγαλοπρεπὴς ναὸς στὸ σημεῖο τῆς ἀκαυστης βάτου, βασιλικὸ δῶρον στὴ Βασίλισσα τῶν Οὐρανῶν.

Καὶ γιὰ νὰ εἶναι σίγουροι οἱ μοναχοὶ καὶ νὰ ἔχουν τὴ δυνατότητα νὰ ὑπενθυμίσουν στὸν Μονομάχο τὴν ὑπόσχεσή του, ζήτησαν καὶ πῆραν μαζί τους τὸ αὐτοκρατορικὸ χρυσοβούλλο δακτυλίδι του.

Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Μιχαὴλ τοῦ Παφλαγόνα καὶ τοῦ Μιχαὴλ τοῦ Καλαφάτη, τὸ 1042 στὸ θρόνον τῆς Βασιλεύουσας ἀνῆλθε ἡ Ζωή, ἡ ὁποία ἀνακάλεσε ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἐξορία τὸν Μονομάχο καὶ μὲ νόμιμο γάμο τους τὸν ἀνακήρυξε ἐπίσημα αὐτοκράτορα.

Ἡ πρόρρηση τῶν τριῶν ἀσκητῶν Νικήτα, Ἰωάννη καὶ Ἰωσήφ βγήκε ἀληθινή. Δὲν ἔμενε πιὰ παρὰ νὰ πραγματοποιηθεῖ καὶ ἡ ὑπόσχεση τοῦ αὐτοκράτορα πρὸς τοὺς μοναχοὺς. Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ οἱ μοναχοὶ ταξίδεψαν πάλι, στὴ Βασιλεύουσα τούτῃ τῆ φορὰ καί, δείχνοντάς του τὸ δακτυλίδι *σημαντήρα*, τοῦ ὑπενθύμισαν τὸν λόγον τοῦ ταξιδίου τους.

Ὁ Κωνσταντῖνος ἔδειξε προθυμία καὶ ἐτήρησε τὴν ὑπόσχεσή του. Πρότεινε μάλιστα στοὺς μοναχοὺς νὰ περιηγηθοῦν τὴν πόλη καὶ νὰ διαλέξουν ὅποιο σχέδιον ναοῦ θέλουν, ἐκτὸς ἀπὸ ἐκεῖνο τῆς Ἀγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας. Ὁ Ναὸς κτίστηκε μὲ πρότυπον τὸ ναὸ τῶν Ἀγίων Σεργίου καὶ Βάχχου τῆς Κωνσταντινούπολης, χωρὶς νὰ εἶναι γνωστό, γιὰτὶ δὲν ἐκπληρώθηκε ἡ ἐπιθυμία τῶν μοναχῶν γιὰ τὸ σχέδιον τοῦ μικροῦ ναοῦ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων. Καὶ θεμελιώθηκε στὸ σημεῖο, ὅπου ἡ Εἰκόνα τῆς Παναγίας ἐφανίστηκε.

Δώδεκα χρόνια κτιζόταν ὁ ναὸς καὶ ὁ Μονομάχος ἐκάλυπτε ὅλα τὰ ἔξοδα. Γιὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν μάλιστα τῆς Μονῆς ἔστειλε στὴ Χίον κορυφαῖον ἀρχιτέκτονα, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα δὲν ἀναφέρεται πούθενά, καὶ πολῦτιμον ὑλικὸ ἀπὸ τὸ πιὸ ἐκλεκτὸ διέθετε ἡ αὐτοκρατορία.

Ὁλόκληρον τὸ μοναστηριακὸ συγκρότημα τῆς Νέας Μονῆς κεῖται μέσα σὲ πευκόφυτη χαράδρα σὲ ἀνώμαλον τραπεζοειδὲς σχῆμα μὲ θέαν πρὸς τὴ θάλασσα. Κι ἀποτελεῖται ἀπὸ πολυάριθμα κτίσματα. Περιλαμβάνει τὸ Καθολικόν, τὴν Τράπεζαν, τὴν Κινστέρινα, τὸν Πύργον, τὸ Καμπαναρεῖον, τὰ Κελλιά, τὸ Τρίκλινον καὶ τὰ δύο παρεκκλήσια, τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος καὶ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Σαφή εικόνα γιαλόκλκρηο τὸ μοναστηριακό συγκρότημα ἔχουμε ἀπὸ τὸ σχεδιάγραμμα τοῦ Ρώσου μοναχοῦ κὶ ἀγιογράφου Βασίλη Μπάρσκυ, ὁ ὁποῖος πήγε στὴ Χίο πέντε φορὲς κἀ περιέγραψε κἀ σχεδίασε τὴ Μονὴ τὸ 1705 κατὰ τὴν ἑξάμηνη παραμονὴ του σὲ αὐτὴ.

Στὸ κέντρο ὄλων τῶν κτισμάτων βρῖσκεται τὸ **Καθολικό**. Ὁ ἀρχιτεκτονικός τύπος τοῦ Καθολικοῦ εἶναι ὀκταγωνικός, ἑλλαδικὸς μὲ στηρίξη ἀπ' εὐθείας ἐπάνω στοὺς ἑξωτερικούς τοίχους, στὸ πάχος τῶν ὁποῖων ἐγγράφονται ὀκτῶ κόγχες, πὸ σκοπὸ ἔχουν νὰ συγκρατοῦν τὸ θόλο. Ἔτσι, ὁ ὀκτάγωνος ναὸς μεταβάλλεται σὲ ὀκτάκογχο. Οἱ ὀκτῶ τοξοκαμάρες τονίζονται στὴ βάση τους μὲ ζεύγη μικρῶν κίονων τοποθετημένων σὲ ἐπάλληλες σειρὲς.

Ἡ προσέλαση πρὸς τὸ Καθολικό γινόταν ἀπὸ τὴν κεντρικὴ εἴσοδο, πὸ βρισκόταν στὴ βορινὴ πλευρὰ διὰ μέσου λιθοστρωτῆς αὐλῆς μὲ κελλιὰ ὀλόγυρα κὶ ἀπὸ δύο σειρὲς κυπαρισσιῶν σὲ μορφὴ πομπῆς. Σήμερα, ἡ ἀρχικὴ εἴσοδος τοῦ Καθολικοῦ δὲν ὑπάρχει. Καταστράφηκε στῖς ἀρχὲς τοῦ 18ου αἰῶνα, ὅποτε διαμορφώθηκε ἡ σημερινὴ νέα εἴσοδος, πὸ εἶναι μικρὴ κὶ ἄσημη κἀ δίνει τὴν ἐντύπωση ὅτι ὀδηγεῖ σὲ βοηθητικό χώρο.

Ἀκολουθεῖ ἕνας στενόμακρος διάδρομος, τὸ **Στενωπό**, τὸ ὁποῖο ἔχει τρεῖς πύλες κἀ κτίσθηκε μετὰ τὴν ὄλη οἰκοδομὴ, γιὰ νὰ καλύψει τὸν χώρο μετὰ τὴν Κωδωνοστασίου κἀ Ναοῦ. Στὸν χώρο αὐτὸ φυλάσσονται σήμερα μέσα σὲ προθήκες Ἱερὰ Σκευὴ κἀ ἀντικείμενα, κυρίως τοῦ 11ου αἰῶνα, ὅσα βέβαια σώθηκαν ἀπὸ τῖς λεηλασίες κἀ τῖς δηώσεις τῆς Μονῆς.

Στὸ τέλος τοῦ Στενωποῦ προβάλλει τὸ ἀψιδωτὸ πλαίσιο τῆς Βασιλικῆς Πύλης, ἡ ὁποία ἄλλοτε ἐθεωρεῖτο ἑξωτερικὴ εἴσοδος, κἀ στηρίζεται σὲ δύο μονολιθικὲς παραστάδες, ἰδιαίτερα τονισμένες ἀπὸ τὴ μαρμαρυγὴ τοῦ πορφυρίτη. Ἡ Πύλη ἔχει σοβαρὴ ἀποστολή. Προοπτικὴ τοῦ ἀρχιτέκτονα ἦταν νὰ παρακολουθησε τὸν διὰ τῆς Πύλης διερχόμενον κεντρικὸ ἄξονα τοῦ μνημείου πρὸς τῖς τετράπλευρες μαρμαρίνες πύλες τοῦ Νάρθηκα μὲχρι τὸ κέντρο τῆς μεσαίας ἀψίδας τοῦ Ἱεροῦ, ὅπου διὰ μέσου τοῦ τρίλοβου παράθυρου τοῦ Ἀγίου Βήματος τὸ χριστιανικὸ αὐτὸ κτίσμα ἀντικρῦζει τὸ «ἔξ Ἀνατολῶν ἐρχόμενο Θεῖο Φῶς».

Ὁ Ἐξωνάρθηκας στηρίζεται ἐπάνω σὲ τρεῖς θόλους, οἱ ὁποῖοι στολίζονται σὰ βασιλικά στέμματα τὴν ὀροφή. Οἱ πλάγιες πτέρυγες τοῦ Ἐξωνάρθηκα σχηματίζουν κόγχες κἀ δίνουν στὴν οἰκοδομὴ σχῆμα σταυροῦ. Πρὶν ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τοῦ 1822 οἱ ἐσωτερικοὶ τοῖχοι σκεπάζονταν μὲχρι τὴ μέση ἀπὸ πορφυρὲς πλάκες, ἐνῶ ἀπὸ τὴ μέση κἀ

πάνω ὑπῆρχαν θαυμαστῆς τέχνης βυζαντινὲς τοιχογραφίες. Ἀμυδρὸ δεῖγμα τῶν εἰκονογραφιῶν ὑπάρχει σήμερα στὴ βορεινὴ κόγχη μὲ τὴ σκηνὴ τῆς **Δευτέρης Παρουσίας**.

Τὸ δάπεδο τοῦ Ἐξωνάρθηκα εἶναι στρωμένο ἀπὸ μάρμαρο, τὸ ὁποῖο διατηρεῖται σὲ καλὴ κατάσταση. Ἐνα σύμπλεγμα ἀπὸ χρωματιστὸ μάρμαρο μὲ πέντε ὄμοιους μονόλιθους, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους οἱ τέσσερις εἶναι πολύχρωμοι κἀ ὁ ἕνας, ὁ μελανόμορφος, δεσπάζει στὸ δάπεδο, κἀτω ἀκριβῶς ἀπὸ τὸν κεντρικὸ θόλο. Τὸ σύμπλεγμα συμβολίζει προφανῶς τὸ θαῦμα τῶν **Πέντε Ἄρτων** κἀ ὀνομάζεται **Ὀμφιάλιον** ἢ **Πενταόμφαλον**. Δυστυχῶς, μόνον ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς πέντε μονόλιθους σώζεται ἀκέραιος.

Ὅπως ἀπὸ τοὺς ἱστορικούς μαρτυρεῖται, στὸν Ἐξωνάρθηκα ἦταν ἐγκατεστημένη ἡ μαρμαρίνη κολυμβήθρα. Ἡ σημερινὴ ὑπαρξὴ δύο λεκανῶν ἀπὸ ὀλόσωμο ἄσπρο μάρμαρο ἐπιτρέπει διατύπωση τῆς ἄποψης ὅτι ἐδῶ τελοῦνταν οἱ Λειτουργίες τοῦ Νιπτῆρος κἀ τοῦ Βαπτιστηρίου.

Στὸν Ἐξωνάρθηκα ὑπῆρχε ἀκόμη μὲ μικρὴ λάρνακα, ἡ **Φιάλη**, ὅπου φυλάσσονταν τὰ Λείψανα τῶν Θεοφόρων Πατέρων Νικήτα, Ἰωάννη κἀ Ἰωσήφ. Μὲ τὴ σφαγὴ τοῦ 1822 ἡ Ἱερὴ Λάρνακα καταστράφηκε. Διασώθηκε μόνον μὲ μία Κάρα, ἡ ὁποία φυλάσσεται σὲ εἰδικὴ θῆκη στὸν κυρίως Ναὸ κὶ εἶναι ἄγνωστο σὲ ποιὸν ἀπὸ τοὺς Ὀσίους Πατέρες ἀνήκει. Κατὰ τὸν Μπάρσκυ ὁ Ἐξωνάρθηκας ἦταν πολυτελέστερος κἀ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ κυρίως Ναοῦ.

Στὸν ὀρθογώνιο Ἐξωνάρθηκα ἰδιαίτερη σημασία παρουσιάζει ἡ ἐσωτερικὴ του ὀρθομαρμαρώση κἀ ἡ ψηφιδογραφία. Ἡ κυρία εἴσοδος κοσμεῖται ἀπὸ ἄσπρο μάρμαρο. Ἀπὸ πορφυρόχρωμα μάρμαρα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐλάχιστα σώζονται σήμερα, ἦταν στρωμένο κἀ τὸ δάπεδο. Οἱ τοῖχοι στολίζονται μὲ περιφνημὲς συνθέσεις μωσαϊκῆς τέχνης μὲ σπουδαιότερη τὴν εἰκόνα τοῦ **Δεσπότη Χριστοῦ**, ἱστορημένη ἐπάνω ἀπὸ τὴν μεγαλοπρεπὴ Πύλη τοῦ Καθολικοῦ, ἡ ὁποία πρὶν ἀπὸ τὸ σεισμὸ τοῦ 1881 ἐκοσμεῖτο μὲ παραστάσεις κἀ πορφυρόχρωμα ἀνώφλια, κατώφλια κἀ μὲ μονόλιθα.

Ἡ στέγη τοῦ Ἐξωνάρθηκα ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀβαθὴ τροῦλλο, ὁ ὁποῖος ἔχει σχῆμα ἀνάγλυφου τροχοῦ κὶ ἀπὸ ἄλλα δύο κυλινδρῖκα τμήματα πὸ ἐκτείνονται ἀριστερὰ κἀ δεξιὰ τοῦ τροχοῦ. Ὁ σημερινὸς Παντοκράτορας τοῦ Ἐξωνάρθηκα ἀντικαθιστᾷ τὸν Παντοκράτορα πὸ χάθηκε μὲ τὸν τροῦλλο κὶ ἐδορυφορεῖτο ἀπὸ δώδεκα ὀλόσωμους ἀγγέλους κἀ δώδεκα προσωπογραφίες τῶν Ἀποστόλων. Στῖς ὀκτῶ ἀψίδες πὸν διαγράφονται γύρω ἀπὸ τὸ θόλο, στὸ κέντρο τοῦ ὁποῖου δέσποζε ἄλ-

λοτε ή Θεοτόκος, είναι ίστορημένοι οί Στρατιωτικοί Άγιοι: Θεόδωρος ό Στρατηλάτης, Σέργιος, Βάγκος, Ευστράτιος, Αύξέντιος, Εύγένιος, Μαργάριος και Όρέστης. Στις πλάγιες άψίδες εικονίζονται συνθέσεις από τώ Δωδεκάορτο, ή Άνάσταση του Λαζάρου, ό Νιπτήρας με δύο σκηνές, τήν Προετοιμασία και τόν Νιπτήρα, ή Προδοσία, ψηφιδωτό άπαράμιλλης τέχνης, ή Άνάληψη, όπου μόνο ό χορός τών Άποστόλων σώζεται και ή Πεντηκοστή με τούς Άποστόλους. Εικονίζονται επίσης ιερές μορφές άγίων προσώπων, προφητών και άσκητών.

Ό κυρίως Ναός έχει σχήμα τετράγωνο. Τήν προσοχή έλκύει άμέσως ό τρούλλος, πού άν και μεταγενέστερος (1900), δέν ύστερεί σέ τέχνη από τόν άρχικό, ό όποιος καταστράφηκε με τώ σεισμό τού 1881.

Άπό τόν τρούλλο και λίγο πώ πάνω από τή βάση του ξεκινούσαν κι έφταναν σχεδόν μέχρι τώ έδαφος τριάντα δύο συνολικά λεπτές μαρμάρινες κολώνες, χωρισμένες σέ δύο συζυγίες. Τώ έσωτερικό τού Ναού χωριζόταν σέ τρεις ζώνες, τή ζώνη τού θόλου, ή όποία ήταν στολισμένη, καθώς και τώ δάπεδο, με πολύχρωμα μάρμαρα, τή ζώνη τών κογχών πού κατέληγαν σέ όκτώ κόγχες και τή ζώνη τών τοίχων. Στις πλάγιες κόγχες τών άψιδωτών τριγώνων, πού κρατούν τόν τρούλλο, ίστορούνται ψηφιδωτές συνθέσεις, οί όποιες ξεκινούν από άνατολικά με τόν Εύαγγελισμό, τή Γέννηση, τή Ύπαπαντή, τή Βάπτιση, τή Μεταμόρφωση, τή Σταύρωση και τήν εις Άδου Κάθοδο.

Η προβολή τών παραστάσεων είναι κυκλική και τώ μάτι τού θεατή προχωρεί από τώ ήλιακό φώς, στώ ήμίφως τής δύσης και στώ άντιφεγγίσματα τών κεριών και τών πολυελαίων, για να φτάσει στώ μοναστηριακό βάθος, όπως μέσα από τήν τέχνη παρίσταται τώ Θείο Δράμα.

Στις συνθέσεις τών στιγμών τού Πάθους, όπως στις *Μυροφόρες* και τή *Σταύρωση*, ή μαύρη ψηφίδα πού κυριαρχεί, ντύνει τις παραστάσεις με πένθος, έκφράζοντας τή θλίψη όλόκληρου τού Σύμπαντος, ενώ στις χαρμόσυνες τώ χρυσό γίνεται τώ μέσο, για να δοθεί ή άστραφτερή αγαλλίαση, ή «έν τώ Ούρανῷ και επί τής Γής».

Ίδιαίτερα άξιοπρόσεχτη είναι ή παράσταση τής Βάπτισης, όπου ό Ίορδάνης πηγάζει από τώ κεφάλι τού Ίησού. Στή σύνθεση τής εις Άδου Καθόδου ό Χριστός στέκεται με έξαιρετική χάρη έπάνω από τις πύλες τού Άδη και άνασύρει τώ γερο-Άδάμ. Τώ συγκλονιστικό γεγονός άπαιτεί άγρια χαρακτηριστικά προσώπου, πού άποδίδονται θαυμάσια με σκοτεινά χρώματα, και βιαιότητα πάθους, στοιχεία

άπαραίτητα για τή μεταξύ Θανάτου και Ζωής πάλη. Στήν παράσταση έξαιρείται ιδιαίτερα ό τροπαιούχος τής Ζωής Ίησούς με τήν έλευθερία στίς κινήσεις, με τώ φυσικό άνέμισμα τού ίματίου Του και τώ χρωματισμό τής νίκης στή Θ. Μορφή Του.

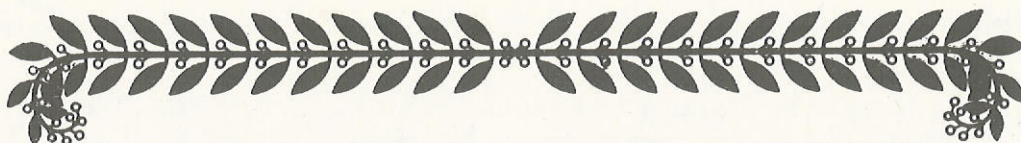
Τώ Τέμπλο, πού χώριζε τώ Άγιο Βήμα από τόν κυρίως Ναό στή βυζαντινή άρχιτεκτονική, ήταν μαρμάρινη κατασκευή άρκετά εύθραυστη. Τώ σημερινό Τέμπλο είναι όψιμο κλασικιστικό έργο. Η σύνθεσή του είναι άρκετά πολύπλοκη με κορινθιακούς κιονίσκους, πού πατούν γερά πάνω σέ ψηλά μαρμάρινα βάθρα και διακοσμημένο με μάρμαρο και χρυσαμένα έπιχρίσματα.

Τώ Άγιο Βήμα έχει τρεις κόγχες. Η κεντρική καταλήγει σέ τρία ήμικύκλια, πού φωτίζονται από ένα τρίλοβο παράθυρο. Στήν κεντρική κόγχη και στόν τόπο τής άφλεκτης μυρσίνης βρίσκεται ή Άγία Τράπεζα, όπου άλλοτε ήταν τοποθετημένο έπάνω τώ θαυμαστό για τήν τέχνη του Άγιο Άρτοφόριο.

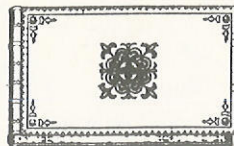
Τώ Άγιο Βήμα ήταν στολισμένο με θαυμαστή όρθομαρμάρωση και κομψές μωσαϊκές εικόνες. Ίδιαίτερα άξιοπρόσεχτα είναι τά ψηφιδωτά πού παριστάνουν τούς Άρχαγγέλους Γαβριήλ και Μιχαήλ στίς δύο πλαϊνές κόγχες. Συγκλονιστική έντύπωση προξενεί ή εύρισκόμενη στήν κεντρική κόγχη τού Ίερού Πλατυτέρα, όλόσωμη σέ δεητική στάση, χωρίς τώ Βρέφος Της. Δυστυχώς τώ πρόσωπό Της δέν σώζεται. Η μώβ ένδυμασία Της με τήν ωραία χρυσοκονδυλιά και τις θαυμάσιες πτυχές τού Μαφορίου Της είναι άριστούργημα τέχνης.

Τά ψηφιδωτά τού Καθολικού τής Νέας Μονής άντιπροσωπεύουν τόν τύπο τής αύστηρης βυζαντινής τέχνης, και είναι άπαράμιλλης άξιας. Έδώ ό τεχνίτης έσμιξε τήν πρώιμη αναγεννησιακή τέχνη πού προερχόταν από τις έξελληνισμένες περιοχές τής Άσίας με τήν ιερατική βυζαντινή τέχνη και δημιούργησε τή μνημειακή βυζαντινή ζωγραφική και ψηφιδογραφία τής μακεδονικής δυναστείας. Οί ψηφίδες πού χρησιμοποιούνται είναι μικρές και πολυεδρικές, για να άνταναικλούν τώ φώς, φτιαγμένες από φυσικό λίθο ή τζάμι. Ό τρόπος έργασίας είναι περισσότερο προσωπικός, προδίδει τόν έσωτερικό χαρακτήρα τού τεχνίτη — πού συνήθως είναι άνώνυμος — και προσπαθεί γλαφυρά και με αύστηρότητα να έκφράσει τώ πνευματικό ύφος τών εικονιζόμενων προσώπων. Έτσι, τά πολύχρωμα ψηφιδωτά με τήν άνώμαλη έπιφάνειά τους συντελούν, ώστε καθώς δέχονται τώ φώς τού ήλιου ή τώ φώς τών κεριών, ό θεατής να συμμετέχει στώ θρησκευτικό δράμα πού άπεικονίζουν οί παραστάσεις.

(Συνεχίζεται)

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Μητροπολίτου Κορίνθου
Παντελεήμονος Κ. Καρανικόλα
**ΚΑΖΙΝΟ ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ, ΚΑΖΙΝΑ,
ΚΑΖΙΝΟΠΟΙΗΣΗ κ.λπ.**

Είναι δεδομένη πιά η άγωνιστικότητα, η λεβεντιά και η εύθυκρσία του Σεβασμιωτάτου, δεκαετίες τώρα, πάνω σε θέματα κοινωνικά, πνευματικά, εκκλησιαστικά, ακόμα και πολιτιστικά, που όμως άπτονται πάντοτε του βαθύτερου ποιμαντικού συμφέροντος του ποιμνίου. Και πού θεωρεί χρέος του μόνιμο να παρεμβαίνει ενημερώνοντας και κρίνοντας γεγονότα και πρόσωπα.

Ένα τέτοιος αγώνας είναι κι αυτός που δίνει τελευταίως ο Σεβασμιωτάτος — με σθένος νεανικό, επιχειρηματολογία και άποτελεσματικότητα — στηλιτεύοντας τη διαφθορά και την κατάπτωση στα όποια σύρεται ο λαός από τα μολυσμένα κέντρα καταστροφής, τὰ Καζίνα. Και ιδιαίτερα κείνο του Λουτρακίου που άποτελεί πηγή συμφοράς για όλη την περιοχή.

Στό χώρο αυτό αναπτύσσονται καθημερινά τεράστια συμφέροντα. Και γίνονται κομπίνες σε βάρος των ανθρώπων, δημιουργώντας ένα άπαραδέκτο κλίμα έξαχρείωσης και άνηθικότητας, που τείνει να διαλύσει τον κοινωνικό και πνευματικό ιστό της Κοινότητας.

Με τὸ νέο βιβλίο του όμως ο Σεβασμιωτάτος έξεσκεπάζει δυναμικά όλα τὰ δίχτυα και τις διαπλοκές του συστήματος έκμαυλισμού της τοπικής κοινωνίας. Άναφέρει με λεπτομέρειες όλες τις έξελιξεις των γεγονότων. Κάνει σχόλια και κριτική. Και καταγγέλλει τις βαθύτερες πτωτικές συνέπειες που έχει η λειτουργία των Καζίνο στον τόπο μας. Άμφιβάλλω μάλιστα αν υπάρχει άλλο πόνημα — μελέτη — χρονικό γύρω απ' αυτό τὸ ζήτημα. Και ιδιαίτερα όπως έξονυχιστικά τὸ παρουσιάζει ο έμπειρος συγγραφέας.

Έξάλλου σημαντικό μέρος του βιβλίου είναι και η πλούσια ενημέρωση του Σεβασμιωτάτου. Που σημαίνει ότι παρακολουθεί έπισταμένως κάθε τί που άφορά τὸ πρόβλημα. Και παραθέτει μάλιστα ότιδήποτε είναι γραμμένο πάνω σ' αυτό.

Η γραφή του Σεβασμιωτάτου είναι γνωστή: μεστή, όλοκληρωμένη, κατανοητή και στα βαθύτερα νοήματα, γενναία, δίχως περιττά στολίδια. Θα έλεγα είναι κλασική και καίρια. Μία γραφή που άπευθύνεται στον καθένα και ιδιαίτερα στο λαό. Άλλά και σε όσους πρέπει να φοβούνται τὴ διεΐσδυσή του με ό,τι καταπιάνεται!

Άκόμα με τὸ βιβλίο αυτό ο Σεβασμιωτάτος άποδεικνύει πόσο άναγκαίο είναι η Έκκλησία και οι άγρυπνοι ταγοί της να βρίσκονται πλάι στα προβλήματα των ανθρώπων και στην καθημερινή ζωή τους. Και να ενδιαφέρονται, υπερασπιζόμενοι τὴν ήθική, πνευματική και υλική

τους ακόμα προφύλαξη. Και αυτό κάνει χρόνια τώρα ο Σεβασμιωτάτος Ποιμενάρχης Κορίνθου κ. Παντελεήμων, κρατώντας τις ψυχές άγρυπνες και παροτρύνοντάς τες να άμύνονται έπιθετικά σε κάθε διαφθορά και πνευματικό άποχρωματισμό τους.

**Διονύση Κ. Μαγκλιβέρα
ΣΕ ΕΠΟΧΗ ΠΟΛΥΣΗΜΑΝΤΗ**

Είναι πιά γνωστό, ότι «Οί εκδόσεις των Φίλων» και ο γνωστότατος συγγραφέας Διονύσης Μαγκλιβέρας άποτελούν στις μέρες μας έγγύηση πνευματικής κατάρτισης, έγκυρότητας και έπικοινωνίας.

«Οί εκδόσεις των Φίλων» έφεραν μία νέα τομή και άναγέννηση στην έλληνική, εκδοτική πραγματικότητα της Χώρας μας. Και συνεχίζουν με τον ίδιο ζήλο να εκδίδουν τὸ «Άλλο» βιβλίο ποιότητας, ευθύνης και γνώσης. Να άνοίγουν όρίζοντες. Να δημιουργούν όράματα και να προσφέρουν κείμενα με νόημα ζωής και έλευθερίας.

Ένώ ο Διονύσης Μαγκλιβέρας από τὴν άλλη μεριά, είναι ο συγγραφέας είκοσι και πλέον βιβλίων, που έφερε και κείνος τὸ «Άλλο» πνεύμα στις δημόσιες και διανθρώπινες σχέσεις. Και έδωσε νέα μορφή και περιεχόμενο στους πνευματικούς δεσμούς των ανθρώπων. Είναι ο πρωτοπόρος της έπιστήμης στον τομέα αυτό. Και έξακολουθεί να τροφοδοτεί τὸ πολυπληθές άναγνωστικό κοινό του με τὰ ουσιώδη της ζωής. Να όριοθετεί με γλώσσα ξεκάθαρη ποιότητας και δυναμικές άνθρωπιστικής παιδείας. Και να διαλογίζεται από άταλάντευτες θέσεις, άξιες, αρχές και μεταφυσικές για ένα κόσμο που θα αρχίζει πρωταρχικά από τὸ μαρτύριο της «Είς έαυτὸν» κατηγορίας.

Και τὸ νέο λοιπόν βιβλίο του Διονύση Μαγκλιβέρα είναι ακριβώς μία εύστοχη, τολμηρή και ρεαλιστική διεΐσδυση στον «ένδον βίον» του ανθρώπου. Και μάλιστα σε μία «Έποχή πολυσημαντη». Είναι κείμενα άγάπης, όξυδέρκειας, συμπεριφοράς, έπικοινωνίας, χρέους, αυτοκριτικής, παντοδαπών πνευματικών κατορθωμάτων, δημιουργικότητας, έλληνισμού, άξιοκρατίας και σεβασμού.

Ό,τι δηλαδή συνθέτει τὴν ανθρώπινη καταξίωση. Και μπορεί να τὴν καταστήσει ίκανή για να άνταπεξέλθει τούς δύσκολους καιρούς με τούς όποιους δοκιμάζεται σήμερα τὸ πρόσωπο.

Τὸ βιβλίο δομικά είναι μία ωραία συλλογή δοκιμίων που συνιστούν «Πορεία άγωνίας». Μία πορεία όμως δυναμική, γεμάτη έλπίδα και χαρά. Άφου τὸ πνεύμα, σε κάθε περίπτωση, είναι φορέας αισιοδοξίας, πραγματοποιήσεων και έσωτερικής δικαίωσης.

Γι' αυτό και τὰ έπιλεγμένα κείμενα δέν συνιστούν άνατροπές, ρήξεις, ένοχοποιήσεις, άυταρχισμούς και έξουσιασμούς. Άλλά ευθύνη, αυτοκριτική και υπερηφάνεια.

Η ΙΕ΄ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΦΩΤΙΖΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΑΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Τοῦ κ. Νικ. Κ. Δρατσέλλα, Θεολόγου, Μ.Α. Παν/μίου Ἀθηνῶν

Ε΄. Ἀφοῦ ὁ ἅγιος Κύριλλος ἀνέφερεν ὡς σημεῖον, τὸ ὁποῖον θὰ προηγεῖτο τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Κυρίου, τὴν κήρυξιν τοῦ Εὐαγγελίου εἰς ὀλόκληρον τὴν γῆσιν, ὡς ἐπόμενον τοιοῦτον ἐκθέτει τὴν ὑπὸ τοῦ Κυρίου πρόρρησιν: «ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ρηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ἐστὼς ἐν τόπῳ ἁγίῳ»⁴². Ὁ Κύριος θεωρεῖ ὡς αὐτονόητον τὴν ἐρμηνείαν τῆς προφητείας ταύτης «ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω»⁴³. Ἐν συνεχείᾳ ἐκτίθεται

ἄλλο σημεῖον, τὸ ὁποῖον θὰ προηγηθῆ τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Θεανθρώπου: «τότε ἂν τις ὑμῖν εἴπῃ, ἰδοὺ ὧδε ὁ Χριστὸς ἢ ὧδε, μὴ πιστεύσητε»⁴⁴. Τὸ μίσος κατὰ τοῦ πλησίον προετοιμάζει τὴν ἔλευσιν τοῦ Ἀντιχρίστου. Αὐτὸς οὗτος ὁ διάβολος ἐνσπείρει τὰ σχίσματα καὶ τὴν διχόνοιαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οὕτως ὥστε ὁ μέλλον νὰ ἔλθῃ Ἀντίχριστος νὰ γίνῃ περισσότερο ἐπιθυμητὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὴν ἑσχατολογικὴν ἐποχὴν. Ὁ ἅγιος πατὴρ ἐκφράζει τὴν

Αὐτὰ δηλαδὴ ποὺ συντελοῦν πραγματικὰ στὴ δημιουργικὴ πορεία καὶ στὴ συνάντησή μας μὲ τὸν κόσμον τοῦ 21ου αἰῶνα καὶ στὸ Θεό.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΥΣΣΗΣ ΠΝΕΥΜΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ

Εἰσαγωγή - Ἐπιλογή - Ἐποπτεία
Στυλιανοῦ Γ. Παπαδοπούλου

Πρὶν ἀπὸ πολλὰ χρόνια ὁ κ. Στ. Παπαδόπουλος, ἀντίθετα ἀπὸ ἄλλους καθηγητές, τόλμησε (καὶ ὄχι μόνο μία φορὰ) νὰ γνωρίσει στὸν εὐρύτερο λαό, καὶ μάλιστα μὲ ἐπιτυχία, τὰ πατερικὰ κείμενα καὶ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο ἔγραψε μυθιστορήματα, βιογραφίες, ἐκλαϊκευμένα κείμενα, ἔκανε μεταφράσεις, πραγματοποίησε Συνέδρια, Ἡμερίδες καὶ Διημερίδες. Καὶ γενικὰ προσπάθησε, σπάζοντας κατεστημένες συνήθειες καὶ ταμποῦ, νὰ φέρῃ τὴ θεολογία, τὴν ἐκκλησιολογία καὶ τὴν πατερικὴ σκέψη καὶ ἱστορία κοντὰ στὶς πνευματικὲς ἀνάγκες τῶν χριστιανῶν.

Μία τέτοια εὐθύνη εἶναι κι αὐτὴ ποὺ ἐπεχείρησε καὶ πάλι διαμέσου τῶν ἐκδόσεων ΤΕΡΤΙΟΣ.

Πρόκειται γιὰ μία σπουδαία συλλογὴ ἀπὸ ἀντιπροσωπευτικὲς μεταφράσεις, κειμένων τοῦ Γρηγορίου Νύσσης, δεκατέσσερις τὸν ἀριθμὸ, ποὺ ἔγιναν ἀπὸ εἰδικοὺς ἐπιστήμονες σὲ Συνέδριο. Καὶ ἀφοροῦν ἄρθρα, μελέτες καὶ πνευματικὰ πονήματα τοῦ μεγάλου Δασκάλου τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς.

Ἐτσι, καὶ μ' αὐτὴ τὴν πρωτοβουλία, δίνεται ἐπιλεκτικὰ καὶ μὲ ἀπλὴ γλῶσσα ἢ εὐκαιρία νὰ πληροφορηθῆ ὁ καθένας στὴ δημοτικὴ τὶς μεγάλες καὶ σπουδαῖες ἀλήθειες τῆς ὀρθόδοξης πίστεως. Καὶ νὰ ἔχει στὰ χέρια του, ἀνὰ πᾶσα στιγμή, ἓνα πλούσιο θησαυρὸ γνώσεων καὶ πνευματικότητος. Ποῦ ἰδιαίτερα στοὺς καιροὺς μας ἔχουν ἀνάγκη οἱ ἀναγνώστες Ἕλληνες καὶ ὄχι μόνο.

Τὸ ὠραῖο αὐτὸ βιβλίον, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς μεταφρασμένες εἰσηγήσεις, περιλαμβάνει καὶ μία κατατοπιστικὴ εἰσαγωγή, καθὼς καὶ βιογραφία καὶ σχόλια στὸ Γρηγόριον Νύσσης ἀπὸ τὸν Στ. Παπαδόπουλο. Καὶ ἔτσι ὁ ἀναγνώστης ἔχει τὴν εὐκαιρία μιάς γενικῆς ἐνημέρωσης καὶ διείσδυσης στὶς σκέψεις τῶν εἰσηγήσεων καὶ τῶν θεμάτων ποὺ παρουσιάζονται.

Πρόκειται δηλαδὴ γιὰ ἓνα θησαυρὸ γνώσεων καὶ πνευματικῆς ἐνίσχυσης. Καὶ γιὰ ἓνα ἀληθινὸ ἀνοιγμα στὸν ἀπέραντο λειμῶνα τοῦ στοχασμοῦ, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς θεολογίας τοῦ Γρηγορίου Νύσσης, ποὺ πλουτίζει τὴ σύγχρονη ἀνθρωπολογία καὶ θεολογία τῆς ζωῆς μας, ἀπαραίτητο, ὅπωςδὴποτε, γιὰ τὸν προσωπικὸ μας καταρτισμό.

Ἄθανάσιου Δ. Σαπουνά

ΤΑ ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ Η ΑΓΩΓΗ

Οὔτε στιγμή δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ μείνῃ πιά στὸν «πολιτισμένο» κόσμον δίχως ραδιόφωνο καὶ τηλεόραση. Καὶ ἀποτελεῖ γεγονὸς ἡ ἐνσωμάτωσή τους στὴ ζωὴ μας μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα Μ.Μ.Ε.

Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα δὲν μένει παρὰ νὰ βοηθᾶμε στὴ βελτίωση τῶν προγραμμάτων τους καὶ στὴν τεχνολογία, μὲ τὴν οὐσιαστικὴ κριτικὴ, τὶς πρέπουσες ὑποδείξεις. Καὶ γενικὰ μὲ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων ποὺ δημιουργοῦν κατὰ τὴ ροὴ τῶν προγραμμάτων τους.

Τὸ βιβλίον τοῦ Ἄθ. Σαπουνά εἶναι μία τέτοια οὐσιαστικὴ συμβολὴ ἀντιμετώπισης τοῦ θέματος.

Πρόκειται γιὰ μία ἱστορικὴ ἀναφορὰ στὴν ἐξέλιξη καὶ ἀνάπτυξη τῶν Μέσων. Στὴν ποιμαντικὴ ψυχολογία τους. Καὶ γενικὰ στὴ συμβολὴ τῶν ἠλεκτρονικῶν κυρίως Μέσων στὴν καλὴ ἢ κακὴ ἀγωγή ποὺ ἀσκοῦν πάνω στὴν ψυχὴ τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου.

Μάλιστα, ἰδιαίτερος λόγος γίνεται στὸ Ραδιόφωνο καὶ στὴν Τηλεόραση ποὺ ἔχουν σχέση μὲ τὴν Ἐκκλησία. Ἐκεῖ ὁ σ. μὲ θάρρος καὶ εὐθύτητα ἀναλύει τὸ ὄλο ζήτημα θεολογικά, πατερικὰ καὶ ἐκκλησιαστικά. Καὶ δίνει τὶς πρέπουσες λύσεις καὶ προδιαγραφὰς γιὰ τὴν ἰδρυσὴ τους καὶ τὴν καλύτερη λειτουργία τους.

Ἄλλωστε τὸ βιβλίον εἶναι γραμμένο μὲ καθαρότητα σκέψης. Μὲ ἀγάπη ἀληθινή. Μὲ εὐρυμάθεια. Καὶ βαθύτερη θεολογικὴ καὶ πνευματικὴ προέκταση.

Ἡ πλουσιότατη μάλιστα βιβλιογραφία, οἱ παραπομπὲς καὶ οἱ ἐρευνητικὲς σημειώσεις, φανερόνουν τὸ πόσο θέλησε ὁ σ. νὰ ἐμβαθύνῃ στὸ ζήτημα. Καὶ νὰ συμβάλῃ πραγματικὰ στὴν προώθηση καὶ κατανόησή του ἀπὸ τοὺς εἰδήμονες καὶ τὸ λαό, ὥστε νὰ δοθοῦν δημιουργικὲς λύσεις σὲ ὅλη τὴν προβληματικὴ ποὺ παρουσιάζει.

Φς

ἐπιθυμίαν καὶ τὴν εὐχὴν οὐδεὶς ἐξ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι εἶχον διατελέσει ἀκροαταὶ τῶν Κατηγήσεων, ἀλλὰ καὶ οἰοσδήποτε ἄλλος εὐσεβὴς χριστιανός, ὁ ὁποῖος ἤθελε νὰ εἶναι γνήσιος μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, νὰ ἐγίνετο φίλος τοῦ πνευματικοῦ ἐχθροῦ.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὑπῆρξε σαφέστατος εἰς τὴν ἀναφορὰν εἰς σημεῖα, τὰ ὅποια θὰ προηγηθοῦν τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Χριστοῦ. Κατ' αὐτὸν τῆς Δευτέρας Ἐλευσεως τοῦ Κυρίου θὰ προηγηθῆ περίοδος πλήρους ἀνομίας καὶ θὰ ἐμφανισθῆ «ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας», πρόσωπον ἐσχατολογικόν, τὸ ὁποῖον θὰ ὑπερηφανευθῆ καὶ θὰ ὑβρίσῃ κάθε ἐννοίαν θείου, ὥστε, ἀφοῦ καθίσῃ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι εἶναι Θεός. Ἡ ἐποχὴ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἦτο ἤδη ἐποχὴ, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπῆρχεν ἡ ἀποστασία καὶ ἡ ἀπομάκρυνσις ἐκ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Συνεπῶς τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον ἀπέμενεν ἦτο νὰ φανερωθῆ ὁ Ἀντίχριστος. Οὗτος θὰ καθίστα ἐμφανῆ τὴν παρουσίαν του διὰ θαυμάτων, τὰ ὅποια θὰ προήρχοντο ἐκ τοῦ Πονηροῦ, προκειμένου νὰ πλανήσῃ, ἐὰν θὰ ἦτο δυνατόν, ἀκόμη καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἀκριβεῖς λόγοι τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἔχουν ὡς ἐξῆς: «μὴ τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον· ὅτι ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον καὶ ἀποκαλυφθῆ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ ὡς θεὸν καθίσαι, ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶ θεός. Οὐ μνημονεύετε ὅτι ἔτι ὦν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν; καὶ νῦν τὸ κατέχον οἴδατε, εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ· τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας, μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ μέσου γένηται· καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν ὁ Κύριος ἀναλώσει τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ καταργήσῃ τὴν ἐπιφανείαν τῆς παρουσίας αὐτοῦ· οὗ ἐστὶν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ σημείοις καὶ τέρασι ψεύδους καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ τῆς ἀδικίας ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις»⁴⁵.

Ἀποδεικνύεται πλέον σαφῶς ὅτι οἱ ἀνωτέρω λόγοι τοῦ Ἀποστόλου εἶχον ἐφαρμογὴν εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου. Ἡ ἐσχατολογία γίνεται οὕτως Ἱστορία. Τὸ μέλλον ἀποκτᾶ ἱστορικὴν σημασίαν καὶ ἐπιβεβαίωσιν. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι ὁ τέταρτος μ.Χ. αἰὼν, κατὰ τὸν ὁποῖον ἔζη ὁ ἅγιος πατὴρ καὶ οἱ κατηχούμενοι, ἦτο αἰὼν ἀποστασίας ἀπὸ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Ἄλλοι αἰρετικοὶ ἐδίδασκον τὴν υἰοπατορίαν⁴⁶, ἐνῷ ἄλλοι ὅτι ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ δὲν ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πατρὸς, ἀλλ' ἐδημιουργήθη ἐξ οὐκ ὄντων ὡς τὰ λοιπὰ κτίσματα⁴⁷. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ αἰρετικοί, οἱ ὁποῖοι προηγουμένως ἦσαν φανεροί, ἠῤῥξήθησαν καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐπληρώθη ἐξ αὐτῶν κεκρυμμένων ὁμῶς. Οἱ ἄνθρωποι ἀπεμακρύνθησαν ἐκ τῆς ἀληθείας καὶ ἠῤῥαριστοῦντο εἰς τὴν κατασκευὴν μύθων, ὡς εἶχεν εἶπει προφητικῶς ὁ

Ἀπόστολος Παῦλος: «ἔσται γὰρ καιρὸς ὅτε τῆς ὑγαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἰδίας ἑαυτοῖς ἐπισωρεύσουσι διδασκάλους κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν, καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοήν ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται»⁴⁸. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου οἱ πλείστοι τῶν χριστιανῶν εἶχον ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὴν Ὀρθόδοξον πίστιν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ προετοιμῶν νὰ ἐπιλέξουν τὸ κακὸν ἀντὶ τοῦ ἀγαθοῦ. Ἡ ἀποστασία, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖ προφητικῶς ὁ Παῦλος, θὰ προετοιμάσῃ τὴν ἔλευσιν τοῦ Ἀντιχρίστου. Ἡ πρὸ αὐτοῦ περίοδος ἦτο ἐκείνη, κατὰ τὴν ὁποίαν παρήλαυνον οἱ πρόδρομοί του, οἱ ὁποῖοι προετοιμάζον τὴν ἔλευσίν του ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαιρας τῆς γενικῆς ἀποστασίας, ὥστε νὰ θηρεύσῃ τὰς ψυχὰς. Συνεπῶς οἱ κατηχούμενοι καὶ γενικῶς πάντες οἱ χριστιανοὶ ὀφείλουν νὰ προσέχουν, διὰ νὰ μὴ χάσουν τὴν εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν πίστιν. Οἱ ἐπίσκοποι, οἱ κατηχηταὶ καὶ πάντες οἱ λοιποὶ ἐκπρόσωποι τῆς ποιμανούσης Ἐκκλησίας προετοιμάζον καὶ προειδοποιοῦν τὰ μέλη τῆς, ὥστε νὰ μὴ ἀποπλανηθοῦν ὑπὸ τῆς ἐσχατολογικῆς ταύτης μορφῆς καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐπιμαρτύρονται τὸν ἀληθινὸν Θεόν. Ἡ ἔλευσις τοῦ Ἀντιχρίστου θὰ πραγματοποιηθῆ εἰς ἄγνωστον χρόνον εἴτε ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν κατηχουμένων, πρὸς τοὺς ὁποίους ἀπευθύνεται ὁ ἅγιος Κύριλλος, εἴτε μετ' αὐτοῦ, ὡς εἰς ἄγνωστον χρόνον θὰ λάβῃ χώραν καὶ ἡ ὀριστικὴ κρίσις τοῦ κόσμου ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ συμφώνως πρὸς τὴν μαρτυρίαν Αὐτοῦ Τοῦτου τοῦ Θεανθρώπου⁴⁹. Ἀκριβῶς διὰ τοῦτο οἱ χριστιανοὶ ὀφείλουν νὰ γνωρίζουν τὰς σχετικὰς ἀληθείας, προκειμένου νὰ παραμείνουν πιστοὶ εἰς τὴν ἀνόθευτον πίστιν τῶν ὀρθοδόξων. Διὰ τοῦτο οἱ κατηχηταὶ πρέπει νὰ ἐρμηνεύουν εἰς τοὺς κατηχουμένους πάσας τὰς ἐσχατολογικὰς προφητείας, ὥστε νὰ προασφαλίζονται δεδομένου τοῦ ἀγνώστου τοῦ χρόνου τῆς ἐκπληρώσεως αὐτῶν.

42. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 189, 7-9, Ματθ. 24,15, Πρβλ. Δανιὴλ 9,27.

43. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 189, 9, Ματθ. 24,15.

44. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 189, 9-10, Ματθ. 24,23.

45. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 189, 16, 27, Β' Ἐεσο. 2, 3-10.

46. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 189, 29. Πρόκειται περὶ τῆς γνωστῆς περισσότερον ὡς πατροπασχισμοῦ ἢ τροπικοῦ μοναρχιανισμοῦ διδασκαλίας, τῆς ὁποίας συστηματικὸς διαμορφωτὴς ὑπῆρξεν ὁ Σαβέλλιος, καὶ ἡ ὁποία ἀπετέλει ὁμοῦ μετὰ τοῦ υἰοθετισμοῦ (τῆς ὁποίας εἰσηγητὴς ἦτο ὁ Θεόδοτος ὁ Σημεῦς) καὶ τοῦ δυναμικοῦ μοναρχιανισμοῦ (τῆς ὁποίας εἰσηγητὴς ἦτο ὁ Παῦλος ὁ Σαμοσατεὺς) τὰς μοναρχιανικὰς ἢ αντιτριαδικὰς αἰρέσεις, προδρόμους τοῦ Ἀρειανισμοῦ. Ὁ ὅρος «υἰοπατορία», τὸν ὁποῖον ἀναφέρει ὁ ἅγιος Κύριλλος, προέρχεται ἐκ τοῦ ὑπὸ τοῦ Σαβελίου χρησιμοποιομένου ὄρου «υἰοπάτωρ» (Βλ. Γερασίου Κονιδάκη, Σημειώσεις Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, Ἀθήνα 1954, σελ. 214-217).

47. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 189, 30-31. Ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐνταῦθα ὑπαινίσσεται τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἀρείου.

48. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 189, 33, Β' Τιμ. 4, 3-4.

49. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 190, 2-3, Πρβλ. Πράξ. 1, 6-7.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Δόξα τῷ Θεῷ!

Στὸ ἔγκριτο περιοδικὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γρεβενῶν «Ὁ Ὅσιος Νικάνωρ», τεύχος Ἰουνίου '98, καὶ μὲ τὴν ὑπογραφή Ε.Π.Α. διαβάσαμε σχόλιο πὸν ἀναφέρεται στὴν ἱστορικὴ Ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας γιὰ τὸν ἐπιχειρούμενο περιορισμὸ τῆς διδασκαλίας τῶν Θρησκευτικῶν. Προσυπογράφουμε... ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ τὸ σχόλιο τοῦ ἀδελφοῦ περιοδικοῦ:

«Τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας μὲ μιὰ ἱστορικὴ ἀπόφαση (ὑπ' ἀριθμ. 2176/26.5.98) ἀποφάνθηκε ὅτι εἶναι ἀντίθετη μὲ τὶς διατάξεις τοῦ Συντάγματος ἢ ἀπόφαση τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας νὰ περιορισθεῖ ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν ἀπὸ 2 σὲ 1 ὥρα τὴν ἐβδομάδα στὶς τάξεις Β' καὶ Γ' τοῦ ἐνιαίου Λυκείου. Ἔτσι τὸ Ὑπουργεῖο πρέπει νὰ καθορίσει νέο ὠράριο διδασκαλίας.

»Τὸ σκεπτικὸ τῆς δικαστικῆς ἀπόφασης εἶναι ἀξιοπρόσεκτο. Ἐπισημαίνουμε τὰ κύρια σημεῖα τῆς: Τὸ κράτος εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ παρέχει ἀγωγὴ στους ἑλληνόπαιδες, πὸν στοχεύει στὴν ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ ἀνάπτυξή τους, μὲ βάση τὶς ἑλληνορθόδοξες ἀρχές, ὥστε νὰ καλλιεργηθεῖ ἡ ἔθνικὴ καὶ θρησκευτικὴ τους συνείδηση (ἄρθρο 16 τοῦ Συντάγματος). Τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου εἶναι κατοχυρωμένο καὶ ἀπὸ τὴ Διεθνή Σύμβαση τῆς Ρώμης· ἐπομένως κάθε κράτος πρέπει νὰ σέβεται τὸ δικαίωμα τῶν γονέων νὰ ἐξασφαλίζουν τὴν μόρφωση καὶ ἐκπαίδευση τῶν παιδιῶν τους, σύμφωνα μὲ τὶς δικές τους θρησκευτικὲς πεποιθήσεις. Ἀφοῦ λοιπὸν ἡ συντριπτικὴ πλειονότητα ἄνω τοῦ 95% τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶναι μέλος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καὶ ἀφοῦ μεταξὺ τῶν σκοπῶν τῆς ἐκπαίδευσης εἶναι καὶ ἡ ἀνάπτυξη, σὲ ἐπαρκὴ βαθμὸ, τῆς θρησκευτικῆς συνείδησης τῶν μαθητῶν, ἐπεταὶ ὅτι ἡ διδασκαλία τῶν θρησκευτικῶν εἶναι ὑποχρεωτικὴ, ὅπως καὶ ἡ παρακολούθησή της. Ὁ περιορισμὸς, ἐπομένως, τῶν ὡρῶν διδασκαλίας ἀπὸ δύο σὲ μία εἶναι ἀντισυνταγματικὸς καὶ πρέπει νὰ ἀρθεῖ. Ἀπὸ τὴν παρακολούθηση τοῦ μαθήματος μποροῦν νὰ ἐξαιρεθοῦν μόνον οἱ ἄθεοι, οἱ ἑτερόδοξοι ἢ οἱ ἀλλόθρησκοι καὶ ὄχι οἱ Ἕλληνες Ὁρθόδοξοι».

Τὸ βῆμα μετὰ...

Συχνὰ πυχνὰ λέμε, γράφουμε, διαβάζουμε, σχολιάζουμε τὸ ὀξύτατο δημογραφικὸ πρόβλημα τῆς πατρίδας μας. Ὁ ἐχθρὸς ὄντως εἶναι ἐντὸς τῶν πυλῶν. Ὅμως τὸ πρόβλημα δὲν εἶναι μόνον ἐκεῖ. Ἄλλο ἓνα βῆμα καὶ ἐξίσου μεγάλῃ ἢ ἀνάγκῃ καὶ ἡ εὐθύνη ἀσφαλῶς. Μὲ τίτλο «Προνοιακὴ Πολιτικὴ καὶ Παιδί», δημοσιεύθηκε στὸν Σύνδεσμο τῶν Πολυτέκνων σχόλιο στὸ ὁποῖο δημοσιογραφικὲς πληροφορίες φέρουν ὡς προωθούμενη ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Ὑγείας - Πρόνοιας τὴ συγχώνευση τοῦ ΠΙΚΠΑ καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Ὄργανισμοῦ Πρόνοιας μὲ τὸ Κέντρο Βρεφῶν «Ἡ Μητέρα». Εὐχόμεθα ἡ συγχώνευση νὰ ἀποβεῖ πρὸς τὸ καλὸ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου καὶ εἰδικότερα τοῦ παιδιοῦ. Ἐλπίζουμε νὰ ἔχει προηγηθεῖ ἡ ἀπαραίτητη μελέτη καὶ νὰ μὴν γίνεται ἡ συγχώνευση «στὸ πόδι». Τὸ λέμε αὐτὸ γιὰτὶ παλαιότερα οἱ ἀρμοδιότητες γιὰ κάποιους προνοιακοὺς φορεῖς εἶχαν μεταβιβασθεῖ στὴν Τοπικὴ Αὐτοδιοίκηση μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ὑπολειτουργία τους σὲ βαθμὸ μάλιστα νὰ κινδυνεύουν νὰ κλείσουν.

Ἰδιαίτερη μέριμνα πρέπει νὰ λάβει τὸ Κράτος γιὰ τοὺς βρεφονηπιακοὺς σταθμούς. Γιὰ τὴν αὔξησή τους καὶ τὴν ἀναβάθμιση τῶν παρεχομένων ὑπηρεσιῶν. Δὲν φτάνει ἡ φροντίδα γιὰ τὴν σωματικὴ καὶ πνευματικὴ διάπλαση τοῦ παιδιοῦ ἀλλὰ πρέπει νὰ φροντίζουμε καὶ γιὰ τὴν ψυχικὴ. Ὅλοι τὸ ξέρουμε ὅτι ἡ ψυχοσωματικὴ ὑγεία τοῦ ἀνθρώπου ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἐμβρυακὴ του κατάσταση καὶ ὀλοκληρώνεται στὴν βρεφικὴ ὡς καὶ τὴν ἐφηβικὴ του ἡλικία.

Δὲν φτάνει λοιπὸν, ν' αὐξάνουμε ἀριθμητικὰ τὴ νέα γενιά, ἀλλὰ νὰ τὴν καθιστοῦμε ὑγιεῖς πολυκύταρο τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου. Διαφορετικὰ μεγαλώνουμε παιδιὰ γιὰ νὰ τὰ παραδώσουμε στὰ ναρκωτικὰ καὶ τὴν κοινωνικὴ ἀλγεία...

Μ. Μελ.

Ἄν θέλεις νὰ ἀκούγεται ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὰ ραδιοκύματα, ἐνίσχυσε τὸ Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ τῆς, τόν 89,4 FM STEREO. Ἀριθμὸς λογαριασμοῦ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς: 146/558090-03.